

Delavska enotnost

Glasilno Svobodnih sindikatov Slovenije

Glavni urednik Franček Kavčič
Odgovorni urednik Marjan Horvat

Ljubljana, 17. avgusta 1990
številka 34, letnik 49, cena 9 dinarjev

Minister in njegovi vojaki

Gospod minister Janez Janša vstajajo iz pepela nekdanje slovenske vojske kot general, ki tudi v teh soparnih dneh sem in tja poskrbi, da ne oni ne Slovenci na bojnem polju Balkana ne utonemo v nemar.

Kakor mi je hudo, da zaradi starosti ne bom več deležen uniforme slovenskih barv, da bi služil svojemu narodu, me ministrova vnema, kljub vsemu bega.

Najprej zato, ker mi vrhovni poveljnik niso v celoti razložili svojega mirovnega načrta o državi Sloveniji, ki naj bi še moje dni živela in preživela brez – vojske. Da bi bila država Slovenija »demilitarizirana cona« med smodnika željnim Balkanom in smodnika naveličano Evropo.

To, kako moji dovcerajšnji bratje spet s handžarjem in arkebuzo hodijo celo k maši in blagoslovljeni ponoči švedrajo po vaških cestah kot vaška straža, ni moj problem. Moj problem je le ta, da tisti, ki se tako radi grejo vojake, spodbijajo željo mojega ministra, naj bi tudi moj sin bil vojak na svoji zemlji, ker se menda take vojske ne da dobro organizi-

rati. Tu stojim gospodu Janši v bran, ker sem imel to nesrečo, da sem na tej slovenski zemlji imel priložnost videti slovensko vojsko. In zato si ne pustim vzeti prepričanja, da ta slovenska vojska ni »delovala oranizirano in v skladu ter povelji vrhovnega štaba in vrhovnega komandanta v cilju uničenja okupatorjeve žive sile...«

To, kar me zaskrbljuje, je nekaj spoznanj iz časov, ko nas je 95 odstotkov slovenskih fantov služilo vojačino zunaj meja sedanje suverene države Slovenije. Gospod minister niso jasno povedali, kdo in po kakšnem ključu bo imel priložnost nositi uniformo na slovenski zemlji in kdo na območju »V. vojne oblasti« in kdo na – Kosovu? To me skrbi tudi zato, ker sem nedavno med pismi bralcev zasledil (žal, brez odmevov) pismo nekoga mladinskega funkcionarja spod Boča, ki se je uprl pisanju »moralnopolitičnih karakteristik« za neznane mladeniče iz njegove krajevne skupnosti. Skrbi me za to, ker sem imel priložnost doživeti obravnavo sovrstnikov, ki so vragšigavedi zaradi kakšne zamere dobili od doma strogo zaupno popotnico, ki je varnostnike utirila na sled razrednemu sovražniku. To pravim zato, ker vidim, da se v tej Jugoslaviji vsaj glede tega še ni dosti spremenilo, in si predstavljam, kaj tega, nič hudega slutečega mladeniča pred vojaškim kotlom čaka.

Potem me skrbi usoda tistega dela mladih, ki svoje bodoče življenje načrtno usmerjajo k svojemu cilju in je vojaščina nujni del, ki se ga je treba čimprej otresti. Ne samo zaradi načrtovane lastne družine, temveč bogdaj zaradi redne zaposlitve in študija. Vem, da gospod minister poznajo izkupiček ideje, kako premakniti služenja vojski iz ene kolesnice, da bi tako omilili pritisk mladih na Zavode za zaposlovanje, na šole, na delovna mesta, in kaj smo s tem tem rodovom storili.

Kakor sem presrečen, da mojim sonarodnjakom ne bi bilo več treba nositi uniforme med tujim narodom in se samo zato učiti tujega jezika, me tare bojazen, da nam širša očetnjava ne bo pustila milijonov, ki jih zdaj dajemo za toliko vojske in da država Slovenija v tem trenutku ni sposobna preživeti še ene, četudi lastne – vojske. Seveda v primeru, da gospod minister mislijo o vsem tem resno...

Janez Sever

Sindikalni poročevalec št. 8

Priloge pripravam in izvedbi stavke objavljamo v prilogi tista besedila, ki bodo po našem mnenju izmišljene in neresnične namene.

Da bi pripomogli k razumevanju ciljev, uspešnim pripravam in izvedbi stavke objavljamo v prilogi tista besedila, ki bodo po našem mnenju

– prispevala svoj delež k obveščanju javnosti in še posebej stavkajočih

– neposredno pomagala sindikalnim vodstvom, poverjenikom in stavečnim odborom pri pravočasni pravi in dobri izvedbi stavke.

Pogovor z Mihom Ravnikom o splošni stavki

Brez odgovorov za začetek pogajanj

Iraška avantura: nov udarec jugoslovanskemu gospodarskemu avanturizmu

Delavci pa ostajajo brez dela

Avantura Iraka je močno prizadela vrsto jugoslovanskih podjetij, ki so v minulih letih, na podlagi meddržavne pogodbe med Irakom in Jugoslavijo, sklenila vrsto poslovnih pogodb bodisi za gradnjo objektov v Iraku ali za prodajo naših izdelkov, zlasti investicijskih dobrin, v to državo. Pri tem ne gre samo za verjetno izgubo denarja, vloženega v te posle (zaradi dogovora mednarodne javnosti o trgovinski blokadi Iraka), pač pa tudi za siceršnjo izgubo ugleda v poslovnem svetu, do katerih pride takrat, ko partnerji izvedo, da neki firmi ne gre dobro. Notranje težave podjetij, ki tako izgubljajo desetine milijonov dolarjev vredne posle, pa se bodo zrcalile tudi na ramenih delavcev ter na večjem številu odvečnih delavcev. Povprašali smo v Mariboru, v nekaj podjetjih, ki poslujejo z Irakom, kako se bo izpad dohodka z Irakom poznal pri poslovnih rezultatih ter pri zaposlovanju.

Predlog, da bi vsaj tistim podjetjem, ki jim grozi stečaj zaradi poslov z Irakom, zvezna vlada pomagala premostiti finančno stisko, v zvezni vladi za zdaj ni naletel na razumevanje (da je treba dati pomoč takoj). Potreben je zakon, ki ga bo spre-

jela skupščina, meni Markovičeva vlada ... Medtem pa posamezna podjetja zmanjšujejo obseg proizvodnje tudi za več kot tretjino (kolikor so bila pač vključena v iraške posle) in približno prav toliko zaposlenih v njih ostaja (upajmo da vsaj začasno) brez dela.

Menda je najhujše v mariborski Metalni, v kateri so že sicer imeli precej težav zaradi zastoja prodaje v Jugoslaviji, posebej pa še zaradi izvoza. Tu so zaradi tečaja dinarja izgubili samo letos že kakih 15 milijonov dolarjev. Iraška avantura pa je podrta že narejen načrt, kako bi se izkopal iz blokade žiro računa pred iztekom 60 dni (15. avgusta je minil 35. dan blokade).

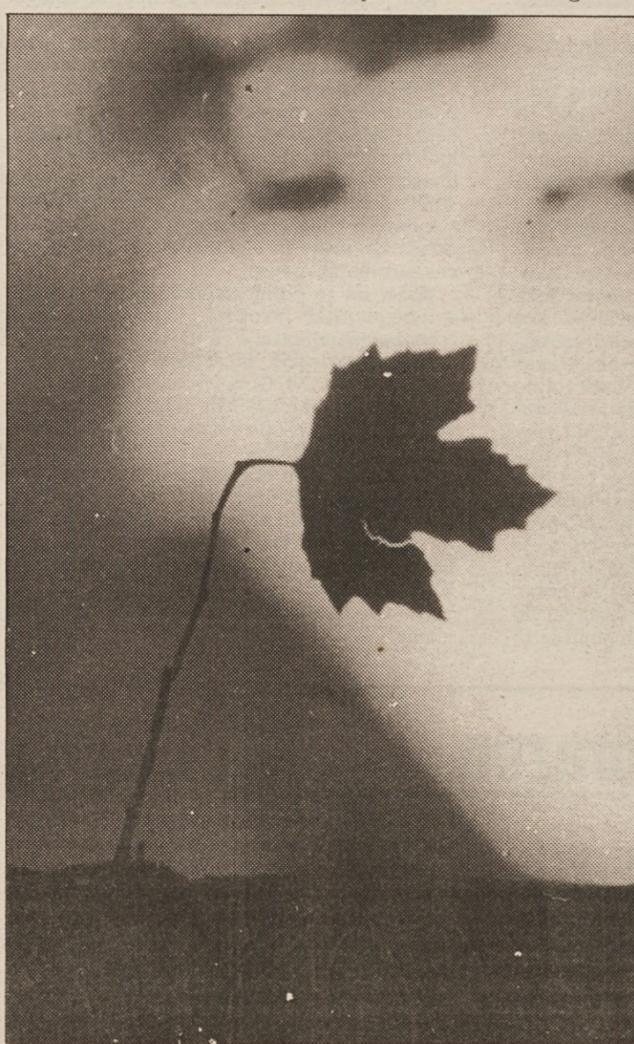
Metalna ima z Irakom sklenjenih pogodb v skupni vrednosti 130 milijonov dolarjev, ta hip pa je aktualnih okoli 44 milijonov dolarjev. Vse posle za Irak je Metalna ustavila, to pa pomeni 30 odstotkov proizvodnje. V Metalni izdelujejo načrte ukrepov za zmanjšanje števila zaposlenih, iščejo pa tudi nove posle. Ker so vse Metalnine pogodbe sklenili po meddržavnem sporazumu, se zdi logično, da bi država nadomestila izgubo takim podjetjem.

V Mariboru, kjer smo malo podrobneje povpraševali, kakšne teko posli z Irakom, so

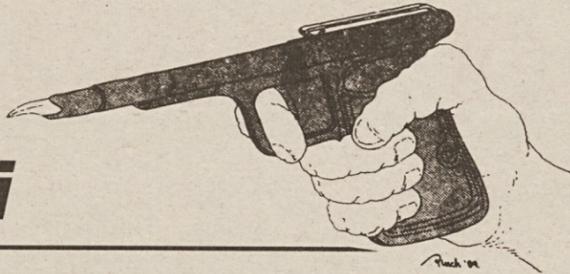
prizadeti tudi v Elkomu, kjer imajo sklenjenih poslov za 12 milijonov dolarjev, od tega jih letos zapade v plačilo 6 milijonov. Zaradi manjše proizvodnje (pa ne samo zaradi Iraka) zdaj čaka na delo doma, ob 75-odstotnih OD, 700 delavcev. To je sicer, kot nasplošno menijo ljudje, čakalnica za odpuste, v podjetju pa pravijo, da zelo draga.

Od drugih slovenskih podjetij so trenutno angažirana v Iraku še IMP, Litostroj in SCT. Ker so javnosti dostopni samo podatki o njihovih delih na civilnih objektih, ne pa tudi na vojaških, je seveda vprašanje dejanske globine krize v teh podjetjih zaradi iraške avanture, v resnici zelo utemeljeno. Če v nekaterih podjetjih pravijo, da jih utegne izpad dohodka iz Iraka vreči na kolena, je treba takšne trditve prav zaradi dejstva, da delajo tudi na vojaških objektih, vzeti resno. Zato je nemara toliko bolj nerazumljiva počasnost zvezne vlade, ki išče rešitev za ta podjetja v posebnem zakonu (koliko traja postopek v skupščini, vemo), namesto da bi poskušala takoj premostiti finančne zadrege tem podjetjem in jim dati priložnost, da se preusmerijo na druge, politično manj zahtevne trge.

Boris Rugelj

Pripravlja: Damjan Križnik

med nami

Nesreče (še vedno) ne počivajo...

Med dopustom človek navadno prebere vse, kar mu pride v roke. No čisto vsega ne, kar mu zadiši pa gotovo. In tako je zajadral k nam »Konoplan«, glasilo delovne organizacije **Induplati iz Jarš**, ki je v dvojni številki (julij-avgust) med drugim objavilo tudi polletno »poročilo o poškodbah pri delu 1990«: Citiramo:

»V polletnem obdobju v času od 1. 1. do 30. 6. 1990 smo pri analizi poškodb pri delu ugotovili:

- v obravnavanem obdobju je bilo poškodovanih 25 delavcev, med temi 21 na delu in 4 na poti na delo ali z dela in je bilo zaradi poškodb pri delu 329 dni bolniškega staleža;
- resnost poškodb nam pove, koliko poškodb je bilo na sto zaposlenih.

Sledi tabela, nato pa komentar: »Pri raziskavi vzrokov nesreč pri delu ugotovljamo, da je na prvem mestu nepazljivost, nestrokovnost pri delu, kršenje predpisov in navodil za varno delo ter neuporaba osebnih sredstev. Večino poškodb pri delu bi bilo mogoče preprečiti, če bi vsak na svojem delovnem mestu upošteval navodila za varno delo in delo tudi pravilno in dosledno opravljal.«

Kaj pa, če dela ne bi »pravilno in dosledno opravljal«? Nesreč bi bilo gotovo »bistveno« manj...

Delavci pokvarili statistiko

V Jugoslaviji je trenutno okoli 965.000 gostov, med njimi 534.000 tujih. Po podatkih zveznega zavoda za statistiko, ki jih povzemamo po Tanjugu, se je število domačih turistov zmanjšalo za 12, tujih pa za 7 odstotkov. V primerjavi s prejšnjim tednom pa je turistov več, saj je bilo takrat tujih turistov kar za 17 odstotkov manj kot lani v tem času. Obisk domačih in tujih gostov se je zmanjšal v vseh objektih, razen v hotelih. V kampih jih je za 12,6 odstotka manj, pri zasebnikih nekaj več kot desetino manj, v delavskih letoviščih pa se je njihovo število zmanjšalo kar za 32 odstotkov.

Kako že gre tista: Kdor ima denar, se kopa v morju...

V Celju so se osvobodili SSS

S sklepom občinskega sveta Svobodnih sindikatov Slovenije v Celju se je deset zaposlenih v njihovih skupnih službah avgusta znašlo na skupnosti za zaposlovanje. Tako so formalno razpustili delovno skupnost, vendar – kot poroča Novi tednik – delovanje organizacije s tem ni zastalo, saj večina opravlja svoje delo prostovoljno.

Za takšen korak so se v občinskem svetu odločili zaradi finančnih težav, ki so jih pestile že nekaj časa, zaostriše pa so se po kongresu, ko so se Svobodni sindikati odločili za preverjanje članstva. V Celju so zbrali več kot 20.000 pristopnih izjav, kar pa zaradi nerednega dotoka članarine ni zadostovalo. Nekatere organizacije so se namreč samovoljno odločile, da zbrano članarino obdržijo na svojem računu, drugod so jo nakazovali v Ljubljano, saj so se večlanjvali v panožne sindikate. Tako so v Celju ugotovili, da se je v treh mesecih zbralo za tretjino manj denarja iz članarin kot ob koncu preteklega leta. Čeprav ugotavljajo, da so že pred meseci vedeli, da je število zaposlenih neracionalno, svojih delavcev niso mogli enostavno postaviti na cesto. Zmanjševanje zaposlenih pa se je sicer začelo že pred leti, ko je bilo v skupnih službah še 13

delavcev. Medtem sta od skupno desetih prijavljenih na skupnosti za zaposlovanje dve delavki že zaprosili za kapitalizacijo nadomestila, kar pomeni, da bosta sami rešili svoj problem brezposelnosti. Kako pa bo z organiziranostjo občinskih strokovnih služb sindikata v prihodnje, pa naj bi povedala konferenca, ki bo septembra. Eden od predlogov je, da bi imeli poleg območnih sindikatov dejavnosti v občini še nekakšne koordinatorje za širše pravice delavcev. Tako bi rešili vprašanje zaposlitve dosedanjih sekretarjev dejavnosti, kakšna bo končna rešitev, pa bodo morali povedati člani sindikata.

Beseda je torej vaša...

Štrajka ne bo!

Sindikat podjetja **Metalna Maribor** je za 21. avgusta napovedal stavko v PGE TAS, če dan prej ne bodo izplačali plač. Medtem pa je to svojo odločitev preklinal, saj ugotavlja, da stavka v trenutku, ko podjetje nima nobenih možnosti za izplačilo osebnih dohodkov, ne bi bila smiselna.

Delavski svet podjetja je že sklenil, da bo izplačilni dan izjemoma kasneje – 27. t.m. Sindikat se je takim sklepom strinjal, preklinal stavko in pozval delavce, naj razumejo nastale težave zaradi Iraka in da naj bodo potrpežljivi.

Starejši vedo povedati, da je potrpljenje božja mast. Ne vedo pa, koliko časa...

Sindikat postaja sindikat

Za konec pa še pogled v Primorske novice: Občinski svet Zveze svobodnih sindikatov Slovenije v **Ajdovščini**, ki je pred časom izvolil novo vodstvo, ta hip pospešeno dela pri pridobivanju novega članstva. Delo pri občinskem svetu opravljajo nepoklicno; za predsednika in sekretarja sta bila izvoljena Bogdan Godnič in Bojan Besednjak. Sindikalna pisarna na dosedanem sedežu v Ajdovščini je odprta za informacije in organizacijske zadeve vsak delavnik od 7. do 15. ure in ob torkih od 7. do 17. ure, od 15. ure dalje pa deluje služba pravne pomoči, na katero se posebej v zadnjem mesecu delavci vse bolj obračajo. Največ problemov je v zvezi z ugotavljanjem pravic iz invalidnosti in osebnih dohodkov.

Kot je povedal Bogdan Godnič, se delavci v vseh podjetjih še niso opredelili za vstop v članstvo in bo podpisovanje pristopnih izjav bolj številno po dopustih. V občini z okoli 7.500 zaposlenimi je v ZSSS pristopilo okoli 2.500 delavcev (povedati je treba, da ima precej zaposlenih sedež v Novi Gorici in drugod, kjer tudi teče podpisovanje pristopnic). V Ajdovščini pričakujejo dvig članstva na okoli 4.000 delavcev. Od 20 odborov dejavnosti, v katere je mogoče pristopiti, je najmočnejši odbor kovinske in elektroindustrije, ki je ta čas tudi najaktivnejši.

Kaže, da je edino neopredeljeno podjetje v občini SGP Primorje, kjer razmišljajo o lastnem sindikatu, s čimer pa se vsi delavci gotovo ne strinjajo, saj se tako moč sindikata drobi. Kot pravi Godnič, se pojavljajo tudi želje po vstopanju v sindikat, vendar večje število delavcev – po razpoložljivih podatkih – vanj ni vstopilo...

V prihodnje bo občinski svet namenil največ pozornosti uveljavljanju pravic iz splošne kolektivne pogodbe. Trenutno se pripravljajo na splošno stavko 10. septembra; podpora zahtevam stavkovnega odbora so namreč dali tudi v Ajdovščini.

Končno tudi v Ajdovščini sindikat postaja – sindikat...

Hlev (še) ni prazen

Še imamo konje za dirko z evropskimi kasači. Čeprav smo že mislili, da smo ostali v dirki z Evropo peš, ko so razpadli Avseniki, skoraj prodal Elan ter ckrnilo ali obemoglo še nekaj naših parad-

h konjev (Litostroja, Iskra...), lahko veselo sporočimo: še premoremo konje za dirko. Na letošnjem svetovnem ocenjevanju piv Monde selection so tri piva pivovarne Union dobila zlate medalje. Pils original je dobil veliko zlato medaljo, zato, ker je bil

tokrat že tretjič zapored nagrajen z zlato medaljo. Za unionsko pivovarno je to kar pomemben dosežek, saj na primer v ZR Nemčiji popijejo že kakih 60 odstotkov piva tipa pils. Zlati medalji sta dobila tudi črni baron in pa osvežilna pijača uni. Ta se je povzpela na vrh že v prvem poskusu sodelovanja na tem zelo strogem ocenjevanju v Bruslju.

B. R.

Kaj je v ozadju vabila mariborskega IS Anteju Markoviću, naj nujno obiše Maribor

Jugoslavija naj reši Maribor, Maribor pa bo Jugoslavijo

Izključni namen povabila predsednika zvezne vlade Anteja Markovca, naj čimprej obiše Maribor, je, da bi pomagal v okviru svojih pristojnosti (oziroma pristojnosti ZIS) reševati mariborsko gospodarstvo, ki je tik pred kolapsom. Zada ni nobenih političnih namenov niti namena rušenja kake vlade. Edini cilj je, najti rešitve pred desetimi septembrom, ko je napovedana velika stavka. Mariborski stavkovni val se namreč ne bo ustavil v Mariboru, ampak bo potopil reformna prizadevanja Anteja Markovića, ki lahko edina pomagajo mariborskemu in tudi drugemu gospodarstvu iz težav. Tako je prepričan Anton Rous, predsednik mariborskega izvršnega sveta, ki je v zadnjih desetih dneh dvakrat pisno vabil Markovića v Maribor in pravi, da bo to storil še, če bo potrebno, vendar misli, da ne bo.

Kot posebno vabo so Mariborčani priložili še povabilo na radgonski kmetijski sejum. Ker pa prvo vabilo do minule srede, se pravi štirinajst dni, ni bilo dostopno javnosti, je sprožilo razna ugibanja glede vsebine, na primer: ali Mariborčani ponujajo Markoviću kupčijo – za prave sistemske rešitve bi se vključili v njegovo reformsko stranko? Takšna ugibanja je povzročil tisti del pisma (nekaj vedno

prodre skozi blokade informacij), v katerem Rous poudarja, da je nedavni Markovičev govor na Kozari razumel kot zadnjo bilko, ki se je moramo v Jugoslaviji skupno oprijeti, da bi izpeljali reformo. Markovič je tu kot opcijo ponudil tudi svojo stranko jugoslovanskih reformatorskih sil.

Mnogi so razumeli, da je prava vaba za Markovića prava del vabila, ki da ponuja politično kupčijo: podporo Markovičevi stranki za gospodarske ugodnosti.

Anton Rous je takšen namen odločno zavrnil pred kar obsežnim in resnim avditorijem: minulo sredo na sestanku IS Maribora z direktorji najbolj ogroženih podjetij in precej številno novinarsko srenjo. V obeh vabilih je samo reševanje gospodarskih težav in s tem tudi socialnih ter nobenih političnih namenov, je poudaril na tem sestanku. Ni pa izpustil priložnosti, da ne bi predsedniku ZIS ter zbranim mariborskim direktorjem (nekaj drugih iz podjetij, ki niso tako ogrožena, je tudi prišlo na pogovor, saj se vnaprej nikoli nič ne ve) namignil, da utegne biti za reformo največja nevarnost prav jesenska velika stavka, ki jo pripravljajo svobodni sindikati. Vala stavkajočih delavcev, ki se bo vsul iz Tama, okreplil kilometer kasneje v Metalni in še nekaj kasneje v Elektrokovini,

Humoreska

Slovenija kot Kuvajt

Prebrali smo poročilo o govoru generalnega polkovnika **JLA Simeona Bunčiča** na proslavi skadarskega partizanskega odreda na Kordunu. Seveda smo ga takoj poklicali po telefonu.

– Gospod Bunčič, ali naj vas tituliramo z »gospod« ali s »tovariš«?

– Raje sem tovariš, kajti dokler smo bili tovariši, nam je vsem skupaj šlo bolje. Bili smo trdnjši...

– Ali se vam ne zdi, da je ta trdnost bila le navidezna in da je razpadla nekam mimogrede?

– Ha, pravite mimogrede. Kaj pa napadi na armado? Zlasti pri vas v Sloveniji. No, mi, ki smo najbolj miroljubna armada na svetu – in to vedo vsi – nismo posredovali...

– Malce ste seveda poskušali, recimo z grdim ravnanjem s slovenskimi vojaki in s procesom proti četverici?

– Mi smo uporabili le pravna sredstva. Delali smo po ustavi. Vi, Slovenci, pa ste zlorabili ustavo. Toda, če bi mi posredovali zares, potem bi vam že pokazali, kaj je pravna država.

– Pravite, da o naborniškem sistemu ne morejo odločiti v republikah?

– Seveda ne morejo. Armada mora biti enotna, ker je le taka učinkovita.

– Ampak v čem bi bila ne-

učinkovita, če bi slovenski naborniki služili v Sloveniji?

– Tudi vi Slovenci morate braniti vso Jugoslavijo, ne le svojega ožjega doma. Jugoslavija je tudi vaš dom.

– Iz izkušnje pred tridesetimi leti vem, da sem imel Jugoslavijo tudi za svoj dom, dokler nisem prišel k vojakom, na bolgarsko mejo. Tu pa sem ugotovil, da to ni moj dom. Ali se vam ne zdi, da bi Slovenci bolj ljubili Jugoslavijo, če jim ne bi bilo treba tisto vojaško leto živeti v povsem drugem okolju?

– Mi pri vojaki vaše fante tako idejno-politično prekvamamo, da potem postanejo Jugoslovani. Če vselej ne uspemo, so zato krivi nacionalizmi, prekopavanje grobov in razne sprave, ki sejejo sovraštvo med narodi. Prej pa smo se vsi tako lepo razumeli, da ne rečem ljubili med seboj. Sicer pa je slovenskih nabornikov premalo, da bi vojaško pokrili vso Slovenijo.

– Torej nam lahko pošljete manjkajoči del nabornikov iz drugih delov države...

– Kaj pa če bi vsi hoteli služiti vojake doma? Potem bi bila vaša dežela tako nezavarovana kot Kuvajt. In če bi se naenkrat pojavil kakšen Irak, bi vas mimogrede požrl.

– Dragi gospod, pardon tovariš general, edini Irak, ki grozi našemu Kuvajtu, je tam, kjer stolujete vi.

– Za tole izjavo bi vas še pred dvema letoma poslal za najmanj pet let v zapor. Prav žal mi je, da vas zdaj ne morem. Ampak nekaj pa lahko naredim...

In treščil je telefon na vilice.

Bogo Sajovic

pljusnil prek Drave v MTT in naprej, ne bo mogoče zadržati v Mariboru, ampak bo s seboj odnesel tudi Markovičeva reformska prizdevanja. Zato je treba pred 10. septembrom najti rešitev za najbolj ogrožene kolektive v Mariboru.

Ljubljana, pravi Rous, ne ve in ne razume, kaj je takšen stavkovni val. Pozna in razume prizadetost Litostroja. Toda stavka v Litostroju je v primerjavi z omenjenim mariborskim stavkovnim valom folklorni nastop... Anton Rous ve, kako bi rešili mariborsko gospodarstvo in s tem tudi Markovičovo reformo.

Čeprav so zdaj politično in gospodarsko drugačni časi, vseeno predlaga, da bi za mariborsko gospodarstvo sklenili enak konsenz za razreševanje, kot ga je pred leti Slovenija sklenila za reševanje IMV in Gorenja. Vendar bi tokrat moral biti tak konsenz sklenjen na jugoslovanski ravni. Jugoslavija naj razume, da so težave mariborskega gospodarstva večje kakor gospodarstva, denimo, Črne gore ali Srbije, in naj jih reši, tako bo rešila tudi vsejugoslovansko reformo (ter sebe).

Zakaj naj bi prav Jugoslavija reševala mariborsko gospodarstvo? Ker je Slovenija (vlada) naredila premalo za to? V Mariboru zanikajo ta vzrok in pravijo, da je pač mariborsko gospodarstvo zelo vpeto v jugoslovanski prostor s kooperantskimi pogodbami, ker večino gospodarskih pogojev, pomembnih za poslovanje gospodarstva v štajterski prestolnici naredijo v Beogradu in ker so tudi posli z Irakom, ki so štajterska podjetja zaradi zapleta med Irakom ter svetom izredno močno prizadeli, bili sklenjeni na osnovi meddržavnih pogodb.

Vsekakor pa se vtisa, da so Mariborčani razočarani nad republiko vlado, prejšnjo in sedanjo, ni mogoče znebiti. Prejšnja ni izpolnila obljub o finančni pomoči Tamu. O zdajšnji pa je Rous dejal približno takole: »Poslušal sem razprave v slovenski skupščini, posebej še ministra Kranjca (finančnik slovenske vlade), podpredsednika Mencingerja (tvorec ekonomske doktrine slovenske vlade) in posebej predsednika Peterleta. Poslušal sem tudi Markovića na Kozari in se prepričal, da nas lahko izvleče le zdušno prizadevanje za uresničevanje njegovih reformskih načrtov.«

Seveda je Rous poudaril, da se Mariborčani ne strinjajo z vsemi potezami Markovića, zlasti glede tečaja dinarja, obrestne politike, itd. To pomeni, da mu bodo, če bo prišel v Maribor, predlagali, naj spremeni nekatere zakone, ki bistveno vplivajo na položaj izvozno usmerjenih podjetij. Vprašanje pa je, ali bo Markovič razumel, da leži ključ za rešitev njegove reforme prav v sistemskih ukrepih, ki naj bi rešili mariborsko gospodarstvo oziroma njegov najbolj ogroženi del: TAM, Metalno, MTT, Elektrokovino, TVT Boris Kidrič in Mariborsko livarno.

Boris Rugelj

Odpuščeni delavci EKO tožijo Gorenje

Glasni, izmozgani, utrujeni in odpuščeni

Toliko poudarjena humanost Gorenja je padla že na prvem izpitu. Med že odpuščenimi delavci Gorenja - EKO je največ nekdanjih rudarjev. Nikomur iz Gorenja, niti stečajnemu upravitelju, se ni zdelo vredno priti niti pred sodišče. Sindikat in družbeni pravobranilec samoupravljanja vztrajata pri uveljavitvi delavskih pravic.

Delavcu lahko vsak pljuva v krožnik

Humanizem in solidarnost, dve izmed neštetihi parol, s katerimi so bili delavci pitani štiri desetletja, ko je bilo treba zategniti pas, zastoj delati ob prostih sobotah in praznikih, se odpovedovati rednim dopustom, se danes spreminjata v svoje nasprotje. To žalostno spoznanje spremlja slehernega delavca, ko pride iz karkršnih koli razlogov navzkriž z vodstvom, že praviloma pa takrat, če se delavec postavi v bran svojih zakonitih pravic, je bilo znova slišati minuli tork zjutraj na hodnikih Sodišča združenega dela v Celju.

To dopoldne naj bi pred sodnim senatom razčistili, ali odpuščeni delavci Gorenja - EKO res nimajo pravice niti do jubilejnih nagrad, odpravnin, do nadomestil za neizkoriščene dopuste in regresa za dopuste, ker so njihovo podjetje, po mnenju delavcev, načrtno spravili v stečaj. Stečajni upravitelj je poklical na delo približno polovico od 557 nekdanjih v EKO zaposlenih, ostali so bili napoteni na Zavod za zaposlovanje. Na cesto.

»Delavcu lahko vsak pljuva v krožnik. Mar ni to sramota, da danes ni tu niti onih iz pravne službe Gorenja niti stečajnega upravitelja! Gorenje je poceni prišlo do lepe tovarne, ki jo je plačal rudar, saj so jo gradili za nas, ki smo postali invalidi v rudniku. Danes pa je od 43 invalidov le vsak deseti še ostal v tovarni,« prizadeto razlaga Franc Jovan, ko čakamo na odločitev, kako naprej, ker nasprotni strani ni pred sodnike.

Kot smo že poročali, je bilo Gorenje - EKO prvo podjetje v Titovem Velenju, ki je klesnilo v tem kriznem času. V našem poročanju ob tistih kritičnih trenutkih smo zapisali tudi, kako delavci trdijo, da je šlo za načrtno potopitev nekdanj dobrostoječega podjetja, ki je s svojim proizvodnim programom lepo preživelo dvesto, tristo delavcev. Potem so začeli bogatiti strokovne službe, administracijo...

Delavec pride zadnji na vrsto

Dva dni po stečaju in odpustu delavcev je občinski sindikalni svet Svobodnih sindikatov v Titovem Velenju skupaj s prizadetimi delavci ustanovil sindikat odpuščenih delavcev, katerega vodstvo se je organiziralo za boj in uresničitev vsaj tistih pravic delavcev, ki so bile najbolj okrnjene.

»Prav grozljivo postaja že to, da v najrazličnejših primerih, ko pride do sporov in so očitno kršene pravice delavcev, ta delavec pride zadnji na vrsto,« komentira Edvard Centrih, družbeni pravobranilec samoupravljanja v Titovem Velenju, ki je tokrat zagovornik prizadetih delavcev iz EKO. Skupaj z Miro Videčnikom, predsednico občinskega sindikalnega sveta, sta že leto in dan okupirana s težavami teh delavcev. »Prav žaljivo je ravnanje stečajnega uprave-

lja, ki s povsem drugačnim posluhom obravnava druge upnike, denimo Gorenje in njihovo banko, kot pa delavce, ki so v tovarno vlagali svoje delo in se zdaj morajo na sodišču tožariti za odpravnine, jubilejne nagrade, za regres. Ker smo videli, za kaj gre, smo nekaj zadev sprožili tudi na rednih sodiščih in še pred uvedbo stečaja, da bi se tako delavci obvarovali pred pravnikiškimi bravurami. To, da ni nikogar iz Gorenja in da ni stečajnega upravitelja, lepo kaže na odnos do delavca in poskus, da bi zadeve časovno čimbolj odrinili...«

Ivan Robnik, predsednik sodnega senata, poskuša nehuman in žaljiv pripetljaj omiliti, zato predlaga polurno preložitve, da bi s telefonskim

Mira Videčnik, predsednica občinskega Sindikalnega sveta Velenje

pogovorom ugotovil, za kaj gre. Po njegovih dokumentih sta priprava obravnave in obveščanje o njej v redu potekala...

»Že pri zadnjih pogovorih z Andrejem Glušičem, stečajnim upraviteljem, smo ugovarjali, da spreminja mnenje in odnos do teh, za delavce najbolj bolečih stvari,« ugo-

avlja Mira Videčnik. »Vi ste sicer pisali, da je naš trud le obliž, kar je res, vendar smo edini, ki delimo usodo teh delavcev in vztrajamo z njimi, da se dokopljejo vsaj do svojih zakonitih pravic! Nikoli nisem hotela verjeti, kako težka je pot in koliko časa porabiš za nekaj, kar bi moralo biti vsaj v naši družbi hitro urejeno.«

Nove akrobacije s pokojninskimi zakoni

Delavci bodo na slabšem

Pozorni bralci so se julija v Delavski enotnosti seznanili s tem, kako smo Jugoslaviji in Sloveniji zastavili spreminjanje in dopolnjevanje zveznega in republiškega pokojninskega zakona. Takrat sem skupaj z vami ugrabila, kako nam bodo tokrat spremenili predpise, ki režejo kruh četrtini prebivalstva.

Zgodilo se je tako, kot smo se bali. Nihče se ni z nikomer posvetoval ne glede predlaganih sprememb zveznega zakona še manj pa republiškega. Še sreča, da še vedno izhajata Uradna lista SFRJ in R Slovenije, da tako prebivalstvo vsaj izve, kakšni so po novem predpisi. Težava nastane tudi zato, ker so določila zakona marsikdaj zapisana dvoumno in jih je mogoče razumeti tako ali pa drugače. To pa, gotovo se strinjate z mano, ni dobro. Vemo namreč, da je takšna zakonska določila mogoče izkoristiti tudi za izvajanje nečesa, česar zakonodajalec sploh ni hotel.

Zato ne bi škodilo, če bi se spomnili dobrih starih navad, da velja za mnenje povprašati tudi strokovnjake, ki poslance opozorijo še na drugo plat medalje. Nepremišljeni zakoni pomenijo le to, da jih je potem treba na hitro znova spreminjati. Pri tem se izgubi tudi nekaj ugleda - ne le živcev.

Spremembe in dopolnitve zveznega Zakona o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja so bile objavljene v Uradnem listu SFRJ številka 44. 31. julija 1990. Velja od 8. avgusta 1990. Republiški sekretariat za delo je javnost obvestil, da je vlada dobila nalogo, da do septem-

bra pripravi seznam zveznih zakonov, ki po razglasitvi deklaracije o neodvisnosti v Sloveniji ne veljajo več. Možno je tudi, da ne veljajo le posamezni členi zakona. Delovno besedilo osnutka Ustavnega zakona za izvedbo ustavnega amandmaja XC VII k Ustavi Republike Slovenije med zveznimi zakoni, ki v Sloveniji ne bodo veljali, za zdaj ne omenja pokojninskega zakona. Vendar pa sekretariat napoveduje, da bo novi republiški Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju pripravljen tako, da bo lahko povsem nadomestil zveznega. Postopek za sprejemanje tega zakona bo reden in bo trajal najmanj 6 mesecev, zato je sekretariat pripravljen upoštevati pobude, da se v ustavni zakon začasno uvrstijo tudi posamezni členi zveznega zakona.

Po mojem bi bilo mogoče na tak seznam uvrstiti kar nekaj členov spremenjenega zveznega zakona. Nekatere zgolj preventivno, ker so napisani tako dvoumno, da jih je mogoče razumeti, kot da so sprejemljivi ali pa tudi ne.

Najpomembnejša sprememba zadeva 30. in 30.a členu zveznega zakona. Določata način medletnega usklajevanja pokojnin. Napisana sta tako, da ju je mogoče razumeti na različne načine. Med drugim določata, da se morajo republiške pokojninske skupnosti dogovoriti za skupno metodologijo medletnega usklajevanja. V slovenski skupnosti so pripravili predlog takšne metodologije, ki na prvi pogled kaže, da se našim upokojencem ne bo godilo slabše. Vendar je to šele pred-

log - kaj se bo izcimilo na zvezni ravni, pa se še ne ve. Naše upokojece velja pomiriti vsaj s tem, da je Zvezni izvršni svet kot predlagatelj sprememb upošteval opozorilo in je torej mogoče več kot dvakratno medletno usklajevanje, če se osebni dohodki med letom povečajo ali zmanjšajo za več kot 5%. Letos se je to v Sloveniji zgodilo že večkrat. Toda če slovenska metodologija ne bo sprejeta na federalni ravni, bomo morali v Sloveniji svoje upokojece zavarovati z ustavnim zakonom.

Na slabšem so tudi delovni invalidi. Kljub našim opozorilom je v zvezni zakon vnešeno določilo, ki jim slabše odmerja nadomestilo zavoljo manjšega osebnega dohodka zaradi invalidnosti. Kdor je postal invalid zaradi vzrokov izven dela in zato dela skrajšani delovni čas bo namesto 100 prejemal največ 85-odstotno nadomestilo. Invalidi, ki zaradi invalidnosti delajo na lažjem, slabše plačanem delu, pa so doživeli, da so v zvezni zakon prepisali določilo 47. členu republiškega zakona, ki mu že lep čas nasprotujejo, češ da je nepravilno.

Proteste napovedujejo tudi zdravstveni delavci. Zelo verjetno je, da bodo k šestim stavkovnim zahtevam (12 urna splošna stavka v zdravstvu in socialnem skrbstvu bo 10. septembra 1990) dodali še eno. Zahtevali bodo, naj v Sloveniji ne velja 2. odstavek 24.b člena zveznega zakona, ki onemogoča, da bi se osebni dohodek za nadure, ki so posebni delovni pogoji, upošteval pri odmeri pokojninske

Plaket Gorenje ne potrebujemo več

In potem so le začeli. Tajnica gospoda Andreja Glušiča je po telefonu prenesla sporočilo, da stečajnega upravitelja ne bo, ker se mora o zadevi med drugim posvetovati tudi s stečajnim sodnikom...

Franc Stropnik, Krešimir Vandal, Jože Reher in Franc Jovan so pred senatom začeli razgrinjati vso bedo in laž toliko reklamiranega samoupravljanja, humanizma in skrbi za delavce v Gorenju. Med razpravo so vnesli v svoj zahtevek popravek, da zahtevajo od jubilejnih nagrad Gorenja le denar, za njihove plakete pa se najlepše zahvaljujejo, ker jih ne potrebujejo več, ne tistih za deset ne onih za dvajset in ne za 30 let postenega dela...

Sodni senat funkcionarjem sindikata odpuščenih delavcev EKO ni mogel pomagati v dveh stvareh. Najprej v oni, kako bi sindikat prišel do svojega arhiva, ki je ostal zaklenjen stečajnemu upravitelju, in v prizadevanjih, da bodo poskušali iztožiti tudi svoj delež v tovarni, ki je bila zgrajena iz rudarskih žuljev in predvsem za zaposlovanje nekdanjih rudarjev, ki so v jami postali invalidi. Tega namreč v tem tožnem predlogu še niso uspeli pravno utemeljiti. Sodišču sta namreč

nekdanji predsednik konference sindikata, ki je tudi med brezposelnimi, kot tudi nekdanji vršilec dolžnosti direktorja tozd Serijska proizvodnja, ki je še pred stečajem, vodstvu Gorenja dokazovala in zagotavljala, da s prenosom najdonosnejših proizvodnih programov vodstvo Gorenja zavestno potiska Gorenje - EKO v stečaj, vendar nista mogla dokazati niti tega, da je enajst bivalnih prikolic in štirje kontejnerji, ki jih še danes uporabljajo za počitnikovanje delavcev Gorenja, last sindikata, delavcev, ker so se oni vrsto let odpovedovali regresi in s prostovoljnim delom ob prostih sobotah v proizvodnji prihranili denar za nakup, zdaj pa jim vodstvo Gorenja sporoča, da jih lahko sicer uporabljajo, vendar v »prostem terminu«...

In kje je zdaj solidarnost preostalih tisočev delavcev, ki so zaposleni v Gorenju? Kje podpora rudarjev za nekaj deset svojih nekdanjih »kameradov«, ki so po tridesetih letih trdega dela v Gorenju - EKO zdaj na cesti? O tem pred sodiščem ni tekla beseda, med prizadetimi pa ostajata grenak priokus in skaljena podoba neke »najhumannejše socialistične družbe«. Razprava se bo nadaljevala, ko...

Janez Sever
Slika: Lucas

Svobodni Sindikati Slovenije

osnove v celoti. Zakon namreč zdravstvenim delavcem nalaga, naj zagotovijo zdravstveno varstvo prebivalstva 24 ur na dan. To pa pomeni dežurstva, stalno pripravljenost za delo itd. Navidez znosni osebni dohodki na račun dežurstev se po upokojitvi spremenijo v mizerne pokojnine. Protestirali pa bodo verjetno tudi drugi delavci, ki so prisiljeni opravljati nadurno delo.

Zvezni zakon je bil seveda spremenjen tudi v številnih drugih določilih. Nekatera so nam všeč, druga ne. Všeč nam je, da so našli rešitve za izenačitev položaja upokojencev iz prve in druge polovice leta, ne strinjamo pa se, da zakon daje privilegije zaposlenim v organih federacije in da se vtika v urejanje beneficirane delovne dobe v republikah. Toda tokrat so bile pripombe sindikatov bob ob steno.

Kot veste pa pri sprejemanju zadnjih sprememb in dopolnitve republiškega Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS št. 30. 10. 8. 1990) v nasprotju s postopkom k zveznemu zakonu nismo imeli priložnost niti izvedeti, kaj se spreminja - kaj šele, da bi lahko pripravili pripombe.

Zgodilo se je, kar se je zgodilo - na slabšem bo delavec v. kot smo še lani imenovali, združenem delu. Republiška skupščina je prisluhnila zaposlenim v zasebnem sektorju in jim olajšala breme za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Gre za to, da so nekatere kategorije zavarovancev iz zasebnega sektorja v zadnjem letu vse glasneje opozarjale, da ne zmorejo plačevati zanje previsokih zneskov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, ker premalo zaslužijo. Bili so prisiljeni (poenostavljeno rečeno), zavarovati se najmanj v višini najnižje pokojnine za polno delovno dobo, torej - kot da bi bil njihov neto osebni dohodek 3375 din mesečno, kot znaša ta znesek v juliju. Zakon jim je zato zagotavljal vse pravice kot delavcem v združenem delu. Po novem se lahko zavarujejo od

najmanj zneska najnižjega zavarovalnega osebnega dohodka - to je 1870 din. Po upokojitvi pa bodo lahko računali na zavarovano najnižjo pokojnino le v primeru, če bodo vsaj 15 let delovne dobe plačevali prispevke od najmanj najnižje pokojnine za polno delovno dobo. Na videz vse prav. Toda ti ljudje bodo odslej v pokojninski sklad plačevali bistveno manj denarja. Njihovi že upokojeni sodelavci pa bodo še naprej uživali že uveljavljene višje pokojnine - razliko bomo poravnali mi, ki smo zaposleni v družbenem sektorju.

Pa tudi sicer bodo ti delovni ljudje, ki se bodo zavarovali s tako nizkimi zavarovalnimi osnovami, po upokojitvi veliki reveži. Dobivali bodo namreč res le simbolične pokojnine. Kmetje se bodo tako lahko verjetno zavarovali res le v simbolični višini. Za cigarete bo že. Ampak kako živeti s tem?

Tudi sicer je v pokojninski skupnosti samo na videz vse v redu. V Sloveniji smo se navadili na to, da so pokojnine relativno lepe in da redno prihajajo vsakega prvega v mesecu. Zato danes vsi presežni delavci tako navdušeno silijo v predčasne upokojitve in dokupe delovne dobe. No, pokojninski sklad ni vreča brez dna. Če gospodarstvo propade in ne prispeva več v to vrečo, bo zmanjkalo tudi za pokojnine.

Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja v RS je prvo polovico leta zaključila s 326 milijoni izgube, kar pa še ni dokončna številka. Izgubarji namreč v avgustu refundirajo že plačane prispevke na račun dobička, ki ga ni bilo. Podjetja rešujejo svojo likvidnost tako, da odlagajo plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Kadar se tako začne vesti prevelik del gospodarstva, bo zmanjkalo denarja tudi za pokojnine. Po zadnji spremembi zakona bo tudi zasebni sektor v sklad prispeval bistveno manj denarja.

Res, letošnja jesen bo vroča!

Lučka Böhm

Smo sredi avgusta in v zvezi z napovedano splošno stavko delavcev Slovenije, ki naj bi bila 10. septembra, smo od predsednika Svobodnih sindikatov poskušali izvedeti, kakšne so možnosti za pogajanja in kako na priprave na splošno stavko vpliva razrahljanost Svobodnih sindikatov.

● Zveza Svobodnih sindikatov se je odločila za splošno stavko in jo napovedala za 10. september. Zakaj ste se odločili za to skrajno metodo sindikalnega boja?

Miha Ravnik: »Že pred kongresom, zlasti pa na njem, smo v ospredje našega dela postavili položaj našega delavca pri delu, plačilo za delo in socialno varnost. Aktivnosti, za katere smo se dogovorili na sejah sveta po kongresu pomenijo le nadaljevanje akcij, ki smo jih na sindikatih zastavili že ob sprejemanju delovne zakonodaje in ki zadevajo presežke delavcev. Pomenijo tudi nadaljevanje aktivnosti, povezanih s sindikalno listo in zahtevami po najnižjih OD. V času pred kongresom smo sprejeli tudi sindikalna stavkovna pravila in uzakonili pravico delavcev do stavke. V letošnjem letu je bilo več opozorilnih stavk, naj omenim tiste v zdravstvu, šolstvu, tekstilni industriji. Sindikati teh dejavnosti danes ugotavljajo, da se položaj delavcev ni izboljšal. Zato so v sindikatih kovinske in elektro industrije že sklenili, da bodo stavkali in to odločitev je potrdila z osebnim izjavljanjem večina delavcev v tej dejavnosti. Stavke so res zakonito in tudi zadnje sredstvo sindikalnega boja in to še posebej velja za splošno stavko, vendar smo se zanjo zavestno odločili, ker se kljub vsem našim poskusom in zahtevam položaj še naprej slabša.«

● Zanima nas, kaj menite o očitkih sindikata Neodvisnosti in tudi nekaterih predstavnikov Demosa, da ste se za stavko odločili iz političnih razlogov?

Miha Ravnik: »Stavko so zahtevali in izglasovali delavci, člani SS in zato menim, da so zlonamerna podtikanja, da smo se zanjo odločili iz političnih razlogov in na nagovor nekoga iz opozicije. Tisti, ki nam to podtikajo, ne poznajo sindikatov in razmer, v katerih delavci delajo in živijo. Naš namen ni ogroziti ali rušiti vlado, hočemo pa vlado, parlament in zbornico opozoriti na to, da je prišel čas, da javno vsaj orišejo programe za izboljšanje njihovega položaja. Svet ZSSS je hkrati s sklepom o stavki izoblikoval tudi zahteve in takrat smo izrazili tudi pripravljenost, da potem, ko dobimo odgovore, začnemo pogajanje z našimi partnerji. Do danes nismo dobili nobenih uradnih odgovorov, le kovinarji in nekateri drugi so dobili informacije, s katerimi pa se ne morejo zadovoljiti. V sredo, 15. avgusta sem se pogovarjal s podpredsednikom vlade gospodom Jožetom Mencingerjem in pred časom z ministrico za delo Jožico Puhar. Oba sta izrazila pripravljenost za sodelovanje in mogoče je ta pripravljenost podlaga za pričakovanje, da se bo vlada v roku in še pred 10. septembrom odzvala na naše zahteve in zahteve sindikatov dejavnosti.«

● Nekateri dobro obveščeni sklepajo, da vlada zavlačuje in da bo celo zavrnila registracijo splošne kolektivne pogodbe. Ste o tem uradno obveščeni in kaj boste naredili v primeru, če se bo to zgodilo?

Miha Ravnik: »O takšnem stališču nimamo nobenih obvestil in zato položaja, ki bi nastal, še nismo ocenjevali. Po dogovoru z Gospodarsko zbornico smo splošno kolektivno pogodbo poslali na Sekretariat za delo, da bi jo ta registriral skladno z navodili, ki so bila ta teden objavljena v Uradnem listu.

Z Mihom Ravnikom o splošni stavki

Brez odgovorov za začetek pogajanj

Uveljavitev splošne kolektivne pogodbe je ena izmed osrednjih zahtev, zaradi katerih smo razglasili splošno stavko. Večina delavcev je njen podpis sprejela z odobravanjem. Če pogodba ne bo uveljavljena, bo ostala papir, ki ne bo koristil ne sindikatu ne delavcu in ne komu drugemu. S pogodbo uveljavljamo izhodiščno ceno dela oziroma delovne sile in socialno-varnostne pravice delavcev, opredeljujemo tudi mesto in vlogo sindikata v podjetjih. V splošni pogodbi smo konkretizirali tudi več pravic delavcev iz dela, ki jih je zakon o delovnih razmerjih prepustil v urejanje kolektivnim pogodbam. S pogodbo bomo pomagali k uvajanju pravih tržnih odnosov, za katere se oblast zavzema in teh ne bo, če ne bo urejeno vprašanje cene dela oziroma delovne sile. Ta pogodba je tudi podlaga za pogodbe v družbenih dejavnostih in v dejavnostih gospodarstva.

V svetu je vse manj stavk zaradi zviševanja plač, več je tistih, ki pomenijo podporo zahtevam sindikatov in v večini dežel imajo vlada in drugi partnerji odgovoren odnos do napovedi stavk.

● Ali se strinjate z opozorili, da lahko stavka škodi tako vladi kot sindikatom, ki jo bodo organizirali?

Miha Ravnik: »Mislim, da bo stavka ustvarila boljše izhodišče za urejanje položaja delavcev, zlasti ugodnejše družbeno ozračje, seveda če bo vlada imela do nje odgovoren odnos in če bomo za rešitve mobilizirali vse družbene faktorje. Glede na to, da so v zvezi s stavko odprte še številne možnosti, tudi njena odpoved oziroma preložitve, pa seveda danes ne želimo prerokovati posledic niti za vlado niti za Svobodne sindikate kot tudi za tiste, ki se nam bodo v stavki mogoče pridružili.«

● Delavci čedalje bolj množično trepetajo pred možnostjo, da bi izgubili delo in da bi jih podjetje postavilo na cesto. Neodvisnost in Demos jim dopovedujeta, da si bodo s stavko še poslabšali položaj. Pričakujete, da bodo delavci kljub temu množično stavkali in sodelovali na javnih shodih, ki jih napoveduje sindikat kovinske in elektroindustrije?

Miha Ravnik: »Strinjam se z oceno, da so delavci prestrašeni. Vsak dan se veča število tistih, ki ostajajo brez zaposlitve in tistih, ki na delo čakajo doma. Številna podjetja, ki so v težavah, nimajo programov razvoja in trajnih rešitev in njihovi direktorji rešujejo le dnevne probleme, likvidnost, proizvodnjo in prodajo. Delavci upravičeno pričakujejo programe, ki bodo dajali delo tistim, katerih delo je konkurenčno na trgu. Čakajo tudi na programe zaposlitve za odvečne delavce in na socialne programe, ki bodo dajali varnost tistim, ki bodo trajno ali začasno brez dela.

Delavci se za stavko odločajo prostovoljno. Želimo, da se o svoji udeležbi v stavki od-

ločijo na podlagi lastnega prepričanja. 24. avgusta bomo približno vedeli, koliko delavcev iz vseh dejavnosti je za stavko in koliko jih nasprotuje, in takrat bomo tudi videli kako množična bo udeležba delavcev v stavki.«

● Ste že razmišljali o možnosti, da bi splošno stavko ovirali stavkokazi in o tem, da bo policija skušala preprečiti stavke v nekaterih nepogrešljivih dejavnostih?

Miha Ravnik: »Pripravili smo navodila o načinu stavkanja. Poskušali bomo preprečiti, da bi kdorkoli izkoristil stavko za politične namene. Postavili bomo stavkovne straže in samozaščitno skrbeli za varnost ljudi, objektov in premoženja. Tudi delavce bomo zavarovali skladno

s sprejetimi stavkovnimi pravili in po sindikalni listi. Protestni shodi, za katere so se odločili v sindikatu kovinske in elektro industrije, ne bodo politična zborovanja, temveč le organizirano opozarjanje na položaj in zahteve delavcev na javnih mestih, zato da bi dobili podporo širše javnosti. Želimo, da bi stavka potekala kulturno in skladno z odločitvijo delavcev v podjetju ali ustanovi. Pričakujemo, da tisti, ki ne bodo stavkali, ne bodo igrali vloge stavkokazov. Menimo, da je treba spoštovati odločitev vsakega delavca, stavka pa naj bo le tam, kjer se bo zanjo odločila večina.

V navodilih smo posebej opozorili na informiranje vodstev in pristojnih oblastnih

organov. Zahtevali smo, da vodstva podjetij in stavkajoči zagotovijo delovanje služb in ustanov iz dejavnosti, ki so za družbo nepogrešljive, tudi če gre le za enurno stavko. S sindikalnim samoorganiziranjem želimo preprečiti posege oblasti in policije in naredili bomo vse, da ne bo povodov za intervencije.«

● Svobodni sindikati so razrahljani, kar še posebej velja za nekatere dejavnosti. Zanima nas, ali se bodo organizacije, ki še niso docela pretrgale popkovine s Svobodnimi sindikati, znova strnile in omogočile, da bo po sindikalni konferenci na začetku oktobra ta organizacija znova močna in bolj enotna.

Miha Ravnik: »V Zvezo Svobodnih sindikatov se zdaj povezuje 20 sindikatov dejavnosti. Iz nje so se do zdaj izločili strojevodje in novinarji, medtem ko delavci vzgoje in izobraževanja dokončno odločitve še niso sprejeli. Imamo tudi posebno avtonomno organiziranost na Obali in v Kranju, kjer pa medsebojne vezi še niso docela pretrgane. Nekaj sindikalnih organizacij deluje po svoje, organizirajo se tudi drugi sindikati.

Z vsemi temi in drugimi organizacijami želimo sodelovati, vendar ne za to, da bi ponovno zgradili enotne in

monolitne sindikate, temveč zato, da bi bili uspešnejši ob akcijah, ki so v skupnem interesu delavstva. Menim, da bi se sindikati lahko bolj povezali ob razvijanju sistema kolektivnih pogodb in tudi ob napovedani splošni stavki. Program, ki smo ga sprejeli na kongresu, daje največji pomen sindikatom dejavnosti in temu se morajo prilagoditi tudi statut, financiranje organizacije in kadrovska politika. Sindikat smo z odločitvami na kongresu dali vso samostojnost in ZSSS je Zveza sindikatov dejavnosti, v kateri si organizirajo delo, ki so v skupnem interesu vseh ali več sindikatov dejavnosti.

Enotnost sindikatov, povezanih z Zvezo Svobodnih sindikatov, naj se kaže v odnosu do organov oblasti in do podjetnikov. Samozadostnost in zaprtost ožjih in manjših organizacij pa seveda članstvu in delavstvu škoduje in daje prednost tistim, ki ne delajo v korist delavcev in zmanjšuje moč sindikata.

Upam, da bo konferenca pripomogla k temu, da bo program postal vsesplošna podlaga za naše akcije in za takšno organiziranost, ki bo omogočila večjo učinkovitost sindikatov pri spreminjanju za delavce neugodnih razmer.«

Franček Kavčič

Priprave kovinarjev na stavko

Druga stran molči

Stavkovni odbor sindikata kovinske in elektroindustrije je na drugi seji, ki je bila 14. avgusta v Ljubljani, obravnaval dosednji potek priprav na celodnevno splošno stavko delavcev v kovinski in elektroindustriji Slovenije, ki je napovedana za 10. september.

Na seji so ugotovili, da se je položaj v panogi z novonastalo iriško krizo še poslabšal, zato bi radi z napovedano stavko pospešili reševanje nastalega položaja. Seveda pa, kot so omenili na seji, stavka ni cilj, ampak le sredstvo za uresničitev skupnih želja delavcev v tej panogi. Prav tako so sprejeli dokumente za delovanje stavkovnih odborov v podjetjih, napotke za organiziranje stavkovnih delavskih straž, ki bodo varovale stavko in stavkajoče pred možnimi provokacijami ali stavkokazi.

Stavkovni odbor je imeno-

val tudi pogajalsko skupino, ki bo poskušala najti skupen jezik z vlado oziroma njenimi predstavniki. Žal pa na vse njihove pozive in pisma Izvršni svet skupščine republike Slovenije ni odgovoril ali pa so bili odgovori splošni in celo nerazumljivi. Zato je poziv na stavko v bistvu še vedno le monolog, saj nasprotna stran vztrajno molči. Sklep se je zato bil, da se 30. avgusta v Ljubljani sestanejo vsi predsedniki stavkovnih odborov v podjetjih. Na ta sestanek bodo povabili tudi predstavnike vlade in skupščine republike Slovenije, da jim med drugim povedo tudi to, da gre za obstoj in preživetje tisočev delavcev v tej panogi.

Na seji so se pogovarjali tudi o nadaljnjem delovanju stavkovnega odbora in v ta namen sprejeli rokovnik za delo do 10. septembra.

Robert Peklaj

Počitniške teme in dileme sindikata stanovanjskega in komunalnega gospodarstva Slovenije

Kaj so gasilci: vojaki ali policaji

Miloš Mikolič, sekretar republiškega odbora sindikata stanovanjskega in komunalnega gospodarstva Slovenije, je te »pasje dni« sicer nameraval preživeti na morju, vendar so mu razmere v njegovih panogah preprečile zasluženi oddih. Dan za dnem namreč prihaja »kukat« v zajetno mapo z mastnim naslovom »Stavka 10. septembra«, pri čemer zadovoljno ugotavlja, da je ob vsakem pogledu obilnejša.

»Sicer so se pa priprave na splošno stavko v naših dejavnostih začele še pred počitnicami,« je povedal Mikolič, »prvi pa so s 'treningom' začeli delavci poklicne gasilske enote v Krškem. In – ne boste verjeli – niso zastražkali zavoljo prenikajočim plač, temveč za tegadelj, ker jima tovarna celuloze in papirja Videm ni poravnala računov. Krški gasilci se namreč financirajo iz treh virov. Petinštirideset odstotkov dobijo od »nuklearke«, 20 % iz občinskega proračuna, preostalih 25 % pa bi jim mo-

rala nakazati Papirnica. Pa jih ni, ker je zabredla v »težaven likvidnostni položaj«. Zato so bili gasilci cele tri tedne z njimi v nekakšnem stavkovnem odnosu, kar pomeni, da niso opravljali rednih obhodov okoli njihovih objektov, ali drugače povedano – niso vršili kontrole. No, konec julija so dobili denar in potem na zboru delavcev razpustili stavkovni odbor. Vendar ne čisto zares, saj so na sestanku postavili še dve nadvse pomembni vprašanji: 8.000 dinarjev povprečne

Miloš Mikolič

plače in dokončno rešitev njihovega statusa. Ne vejo namreč, kam pravzaprav spadajo – ali v civilno zaščito ali v policijo. Na prvo vprašanje

jim je – delno! – odgovoril Markovič, ki jim je toliko »odmrznil« plače, da zdaj dobijo nekaj več kot 7.000 dinarjev na mesec. Na drugo vprašanje pa naj bi dobili odgovor ob splošni stavki slovenskih delavcev 10. septembra. »Pri tem velja še omeniti, da so slovenski poklicni gasilci ustanovili svoj sindikat, ki je včlanjen v ZSSS. «Pa še tole bi dodal,« se je razgovoril Mikolič. »Načelno soglašamo z vsemi zahtevami stavkovnega odbora smo pa tudi v – kako bi rekel – nerodnem položaju, ker se z nekaterimi stvarmi ne moremo strinjati. Saj veste, na kaj mislimo – na povišanje stanarin. Smo za subvencioniranje stroškov bivanja, to je pa stvar socialne politike države, ne pa sindikata...«

Sicer se pa v teh dneh na republiškem odboru sindikata stanovanjskega in komunalnega gospodarstva najbolj ukvarjajo z izdelovanjem panožnih pogodb. Ena bo veljala za delavce v stanovanjskem in komunalnem gospodarstvu, gasilci bodo imeli svojo, za delavce varnosti pa bi lahko veljala generalna, če... »No, na vsa ta vprašanja bomo odgovorili do konca meseca.«

D. K. Slika: Lucas

Ljudje še vedno jedo in pijejo

Čeprav nas izkušnje učijo, da je tudi že hrana veliko cenejša onstran državne meje, pa nas vsakdanje življenje sili v to, da večino živih še vedno kupujemo pri svojem trgovcu ali pa v drugih trgovinah z živili. Zato ne preseneča podatki, da so živila skorajda edini izdelek, katerega prodaja se ni zmanjšala. Seveda pa to velja le za kruh in mleko ter preostala živila, ki jih nujno potrebujemo vsak dan. Vse drugo ostaja na policah veliko dalj časa kot včasih. Te domneve je potrdila Marija Korošec, namestnica vodje prodajalne Emona Center na Cigaletovi ulici. Tako je sedaj opazen velik padec prodaje, in to predvsem neprehrambenega blaga, čeprav se je pri njih zmanjšala tudi prodaja hrane. To pripisujejo predvsem počitniškemu času, saj je v teh poletnih mesecih veliko manj prehodnih gostov. Že septembra bo prodaja verjetno narasla, saj se odprejo šole, prav tako pa bodo prišli ljudje z dopustov. Njihov delovni čas je od 8. do 21., za prodajo pa trenutno skrbi osem zaposlenih. Za tako veliko trgovino to niti ni preveč, zato o morebitnih odvečnih delavcih še niso razmišljali.

Tudi pogled po trgovini je dokazoval podobno. Skoraj prazna trgovina, pri blagajničarki pa nobene vrste. Se največ ljudi je bilo v sosednjem bifeju, kjer pa se nad prometom verjetno ne morejo pritožiti.

Na drugem koncu Ljubljane, v Aljaževi ulici v Šiški, pa je že tri mesece odprta zasebna trgovina Skavt. Ena izmed mnogih, bi dejali, saj so resnično nastale in zrasle kot gobe po dežju. Morda je posebnost te trgovine v delovnem času, saj je odprta od 6. do 24. vsak dan, le ob nedeljah zaprejo že ob 14. uri. Prodajajo predvsem hrano pa tudi nekaj čistil in gospodinjskih pripomočkov. Lastnica prodajalne Vesna Lukunič je takole predstavila trgovino: »Pred tremi meseci sem šla na svoje in se začela ukvarjati s trgovsko dejavnostjo. To je moje prvo delo v trgovini in tudi prvi stik z njo. Čeprav je delo naporno, saj smo zaposleni le trije, mi ni žal.

Promet se sedaj, ko se končujejo počitnice, povečuje. Še največ prodamo zvečer, ko so druge trgovine že zaprte, in to predvsem pijačo. Kako preseñetljivo! Povsod drugod ugotavljajo, da so trgovine predolgo odprte, da promet pada in da imajo preveč zaposlenih, pri zasebnikih pa je prav nasprotno. Veliko daljši delovni čas, promet se celo povečuje in s tem tudi zaslužek, težav z zaposlenimi pa tudi ni, saj so polno zaposleni. Kje so vzroki za taka nasprotja? Delno je odgovor v lastnini trgovine, prav tako pa so bili, vsaj do sedaj, v veljavi različni pogoji za poslovanje. Medtem ko so za družbena trgovska podjetja veljali zelo strogi predpisi, kdo se lahko ukvarja s trgovsko dejavnostjo (prodajalec mora imeti trgovsko šolo, za zunanjo trgovino pa je potrebna posebna zunanjetrgovinska registracija), za zasebnike ti predpisi niso veljali. Tudi v omenjeni zasebni trgovini nima nihče trgovske šole, imajo pa končane srednje. Očitki, ki letijo s strani trgovskih organizacij na zasebnike, še bolj pa na pristojne republiške organe, ki skrbijo za to področje, so predvsem zavoljo različne obdavčitve, ki postavljajo trgovine v neenak položaj. Z uskladitvijo teh predpisov naj bi vse trgovine, ne glede na lastnino, imele enako osnovo za delo. Šele takrat naj bi, po njihovih besedah, prišlo do zdrave konkuren-

Trgovini pešajo moči

Trgovci na razprodaji

Brez trgovine se ne da! Ta ugotovitev je stara že dosti let in celo stoletij. Z njo smo neločljivo povezani in brez nje bi bili v tem svetu izgubljeni. Obenem pa nanjo vseskozi letijo očitki, da je le ena izmed pogruntavščin spretnih ljudi, ki hočejo na hitro in veliko zaslužiti. Seveda to ni povsem res, saj so sedanji težki časi čedalje manj naklonjeni tudi trgovini. Slabša prodaja,

kar je povezano s padanjem kupne moči, že sili trgovine v varčevalne ukrepe, ugotavljajo pa tudi že prve presežke trgovcev. Skratka, prav nič rožnata prihodnost! V nekaterih ljubljanskih trgovinah smo poskušali izvedeti kaj več o prodaji, kako bodo varčevali in predvsem, ali že imajo presežke delavcev.

Izdelki v naših trgovinah so zaradi cen, ki sicer uradno padajo ali pa se ne spreminjajo, za nas čedalje bolj nedostopni. To že nekaj časa občutijo tudi trgovci, ki počasi izgubljajo bitko s tujo konkurenco tako pri nas kot na oni strani meje. Povsod se pritožujejo, da je promet zelo padel in

rence. Ne glede na to pa konkurenca že obstaja in je čedalje močnejša. To pa marsikatera trgovina že občuti.

Kupcev ni

Blagovna hiša Emona Maximarket si je v preteklih letih že ustvarila ugled in ime. K temu je pripomogla velika trženjska aktivnost in dokaj lahka dostopnost (veliko parkirišče). Vodjo tekstilnega oddelka te veleblagovnice, v kateri je zaposlenih okoli 300 prodajalcev, Marijo Kratochwill, smo vprašali, kako teče prodaja pri njih. »Trenutno je zastoj v prodaji, vendar tako ali tako nismo imeli veliko zaloga, saj smo večino že sproti prodali. Ponavadi dosegamo boljše rezultate proti koncu jeseni, zato upam, da bo tudi letos takrat boljša prodaja. Vzroki za visoke cene in našo nekonkurenčnost v primerjavi z Italijo in Avstrijo so velike obremenitve države, ki zahteva preveč. V tujini so te obremenitve veliko manjše in

si lahko privoščijo tudi večje trgovske marže. Zato moramo iskati notranje rezerve in prehod na evropski delovni čas je že eden teh ukrepov. Za zdaj so to le pogovori in ideje, da bi imeli odprto od 9. do 18., čeprav se bomo morali o tem verjetno kar kmalu odločiti. Seveda pa bo to pomenilo tudi manj prodajalcev.«

Podoben ali pa še slabši položaj je v prodajalni SET na Čopovi ulici, v kateri prodajajo elektromaterial, akustiko in belo tehniko. Vodja prodajalne Ludvik Kušar je priznal, da je prodaja zelo padla, saj s temi cenami ne morejo biti konkurenčni izdelkom iz tujine, prav tako pa so svoje naredili tudi prostocarinske prodajalne. Po njegovem mnenju se proizvajalci še vedno niso prilagodili novonastalemu položaju, saj nikakor nočejo znižati cen. Trgovina namreč čedalje manj zasluži s prodajo, saj znaša marža le 10 odstotkov. Če pa upoštevamo še popust, ki ga dajejo za gotovini-

da poslujejo skorajda brez zaslužka. Poleg tega je v pripravi nov predlog za poslovanje trgovin, ki bo močno skrajšal delovni čas, to pa pomeni, da bo dosti trgovcev že kmalu ostalo brez dela. Zato se bodo morali v trgovini čimprej spopasti s temi težavami.

ni nakup, zaslužka skorajda ni. Zato se bodo najbrž kmalu pojavile težave s presežki zaposlenih, saj bodo v kratkem prešli na nov delovni čas tako kot drugi. Ludvika Kušarja je motilo še to, da se vsi jezijo na trgovino, čeprav pri prodaji najmanj zasluži.

Prodajalne čevljev samevajo. Lepo vreme in bližina Italije sta zredčila obisk trgovin in avgustovska prodaja je bila še posebej slaba. Vsaj tako pravi vodja prodajalne Alpine na Mestnem trgu Lidija Kobal, ki še s tremi prodajalkami streže kupcem. Malo boljše prodajo so imeli julija, ko so imeli razprodajo, sedaj pa čakajo na nove modele čevljev. Bojijo pa se, da tudi ti ne bodo šli dobro v promet, saj kupcev ni. O delovnem času se še niso pogovarjali, bodo pa se prilagodili drugim prodajalnam. Čeprav v Alpini že govorijo in tudi že imajo presežke delovne sile, za njihovo prodajalno ne velja.

»Prodaja kuhinj količinsko ni manjša, kljub temu je naš zaslužek skoraj za polovico manjši, saj so se v primerjavi z lani kuhinje pocenile za tretjino. Tako smo s skoraj 30-odstotne marže prišli le na 10-15 odstotkov, kar se pozna tudi pri finančnem uspehu.«

To je ocena Francija Gorupa, vodje pohištvenega oddelka v blagovnici Metalka na Dalmatinovi. O morebitnih odvečnih prodajalcih, pa je njegovo mnenje takole: »Sedaj presežkov ni in jih verjetno do konca leta tudi ne bo, saj smo za blagovnico ugotovili, da imamo celo povečan promet. Prihodnje leto, ko bomo imeli tudi nov delovni čas, pa nas bo verjetno kar za petino preveč.«

Povsod torej predvidevajo nov delovni čas in tudi presežek delavcev. O tem razmišljajo tudi na splošnem združenju za trgovino pri Gospodarski zbornici Slovenije. Sekretarka sekcije za trgovino

Metka Potočnik nam je predstavila stališče odbora za napredek poslovanja trgovine. Izraža željo po enotnem delovnem času, ki bi bil krajši kot doslej, saj se je pokazalo, da so stroški obratovanja preveliki. Postopoma naj bi prešli na evropski delovni čas, ki naj bi veljal v združenji Evropi leta 1992. V tem prehodnem obdobju pa, kot so predlagali, naj bi bile blagovnice odprte od 9. do 18., trgovine z živili od 8. do 19., ob sobotah pa od 8. do 13. ure. Vsi tisti, ki bi imeli odprto dalj časa, pa bi morali plačati poseben davek. To seveda pomeni zmanjševanje delovne sile, vendar se morajo trgovci zavedati, kot je dejala Metka Potočnik, da je prodajalec za ta obseg prodaje preveč.

Kot kaže, pomeni to konec dokaj dobrega življenja za trgovce, saj je bilo znano, da so bile njihove plače v obdobju, ko jih je primanjkovalo, zelo solidne. Sedaj pa se je tudi njihov položaj zaostrial, saj so morali že močno zategniti pas, pričakujejo pa lahko tudi to, da jih bo že naslednje leto 30 odstotkov preveč.

Robert Peklaj

Zaposlovanje še narašča

Marija Lukman, sekretarka sindikata delavcev v trgovini Slovenije: »Položaj v naši panogi je zelo kočljiv. Čeprav velikih težav še ni, se bojim, da se bodo te prav kmalu pokazale. Napovedan je krajši delovni čas, prav tako se govori o morebitnih presežkih, ki naj bi znašali kar 30 odstotkov. Kljub temu zaposlovanje v trgovini še vedno narašča. Stalno nam tudi očitajo, da trgovina ni nič naredila za razvoj, pozabljajo pa, da je trgovina odvisna od marže, ki jo je do nedavnega določala država. Zato ne preseneča, da so nedavne raziskave pokazale, da trgovina zaostaja za razvitim svetom kar 30 let. Morda je tudi to vzrok, da se le redki ukvarjajo s tem, da bi zagotovili več dela za svoje prodajalce, veliko raje pa govorijo o tem, da imajo preveč zaposlenih.

V našem panožnem sindikatu, v katerem pa je včlanjena več kot tretjina vseh trgovcev (teh je 74.000), želimo čimprej podpisati kolektivno pogodbo, vendar na splošnem združenju za trgovino temu nasprotujejo. Sicer pa to tudi ni edina težava, saj se jih je v preteklosti nabralo kar nekaj. Bojimo se le, da poskušajo nekateri vse to prenesti na ramena zaposlenih, svojih napak pa ne priznajo.«

Vodja tekstilnega oddelka v Emoni Maximarket Marija Kratochwill: »Država preveč obremenjuje cene naših izdelkov, zato nismo več konkurenčni!«

Ludvik Kušar, prodajalna SET na Čopovi: »Kako naj kaj prodam, če pa so cene zunaj enkrat nižje kot pri nas?«

Sekretarka sindikata delavcev v trgovini Slovenije Marija Lukman: »Verjetno bo že prihodnje leto skoraj tretjina trgovcev preveč, zato bo imel sindikat še veliko težjo nalogo, kot jo ima zdaj!«

Slika: Miško Kranjec

Slovenski delež tujih gostov v Jugoslaviji v predsezoni iz leta v leto večji

S popusti poskušamo popraviti zamujeno

V prvem polletju je bilo največ turističnih prenočitev na Hrvaškem in sicer 73,5 odstotka vseh tujcev v Jugoslaviji. Slovenski delež je bil 10,4-odstoten, črnogorski 7,6, ožje Srbije 4,2 bosanskohercegovski 2,5, makedonski 1,2 vojvodinski 0,5 in kosovski 0,12-odstoten.

Zanimivo je, da se je število prenočitev tujih gostov v pr-

Trenutno letuje v Jugoslaviji blizu milijon gostov, med njimi več kot polovica tujih. Obisk domačin in tujih gostov se je zmanjšal v vseh objektih, razen v hotelih. Bistveno manj kot lani je turistov v kampih in zasebnih sobah, še najkrajšo pa so letošnje poletje potegnili delavska letovišča. Ta imajo po zadnjih podatkih v primerjavi z lanskim letom kar za tretjino manj gostov.

vem polletju letos v primerjavi z enakim obdobjem lani najbolj povečalo na Kosovu in Vojvodini. Na Kosovu za 25, v Vojvodini pa za 17 odstotkov. V Črni gori je bilo za 3,3 odstotka več prenočitev, v Sloveniji za 0,5, medtem ko je bilo v ožji Srbiji za 0,9 odstotka manj, v Makedoniji za 3,3, na Hrvaškem za 3,5 in v Bosni in Hercegovini kar za 18,3 odstotka manj.

Kljub slabim zimam je slovenski delež tujih gostov v predsezoni dokaj spodbuden, saj iz leta v leto narašča. Tako je od tujcev, ki so v prvem poletju 1987 prenočevali v Jugoslaviji, v Sloveniji prenočilo 8,9 odstotka, naslednje leto 9,5 odstotka, v prvem poletju lani 10,1 in letos 10,4 odstotka vseh tujih gostov.

Sicer pa je bil v nasprotju s Slovenijo letošnji polletni obisk tujih turistov v vsej Jugoslaviji po številu prenočitev spet manjši kot lanski polletni. Med turistično razvitejšimi območji so tujci manj obiskovali zlasti Hrvaško, medtem ko je bilo tujih prenočitev v Črni gori letos spet več. Po podatkih zveznega stati-

stičnega zavoda je bilo v prvem polletju letos v vsej Jugoslaviji malo manj kot trinajst milijonov prenočitev tujih gostov, kar je za 2,8 odstotka manj, kot jih je bilo v prvem polletju lani, in za 5,1 odstotka manj, kot jih je bilo v prvih šestih mesecih 1987 leta.

V primerjavi z minulimi leti je bil v prvem polletju letos razmeroma zelo dober obisk gostov iz Belgije, Grčije, Italije, Sovjetske zveze, Velike Britanije in Španije, saj je bilo število njihovih prenočitev pri nas tolikšno kot še nikoli doslej. Pa vendar tolažba ni najboljše.

Tistih gostov iz tujine, ki so bili do nedavnega najbolj množični in obenem najbolj zanesljivi obiskovalci našega morja, je iz leta v leto manj. V primerjavi z lanskim prvim polletjem je bilo prenočitev gostov iz Švice za 2,2 odstotka manj, iz ZR Nemčije za 3,9, s Finske za 4,7 manj, Francije 4,8, Nizozemske za 5,3, Avstrije za 6,7, ZDA za 8,2, Japonske za 11,4, Norveške za 13, Češkoslovaške za 15, Madžarske za 16, Švedske za celih 23 in Poljske za 28 odstotkov manj. Tovrstni rekord imajo vsekakor Izraelci, saj sta nas letos v primerjavi z lanskim letom obiskala le dva od treh.

Vše turistov kot lani pa smo v prvem polletju letos gostili iz Romunije (za 118 odstotkov več), Islandije (79%), Španije (59%), Irske (44,6%), Bolgarije (31,8%), Turčije (17,9%), Kanade (14%), Italije (11,6%) in Grčije (6,9%). Vendar, kot že rečeno, je najbolj zaskrbljujoč podatek, da nam iz leta v leto vse bolj obračajo hrbet turisti iz ZR Nemčije. Ti so bili doslej naši najbolj zvesti obiskovalci in pri nas pustili tudi največ denarja.

No, obseg tujih prenočitev v predsezoni se v naši državi že tretje leto zapored zmanjšuje. Ankete opozarjajo na nezadovoljstvo tudi za letošnji julij. V nasprotju s tem pa nam letošnje povečanje gostinskih cen ter zamrznjen tečaj dinarja zagotavljata, da bodo letos tuji turisti pustili pri nas več denarja kot lani. To potrjujejo tudi zadnja bančna poročila o vrednosti letošnjega

deviznega zaslužka od turizma. Seveda pa je to bolj slaba tolažba. Predvsem zato, ker bo dohodek od te gospodarske dejavnosti precej manjši kot bi lahko bil in prav zanemarljiv v primerjavi s tovrstnim zaslužkom turistično razvitih držav. In tudi zato, ker je jugoslovanski delež svetovne turistične pogače iz leta v leto manjši, lahko bi zapisali – neznatnejši.

Da bi vsaj malce »popravili« letošnjo dokaj neslavno sezono, mnoge turistične agencije že najavljajo popuste ozi-

Včasih je bilo zelo poceni počitnikovanje, če se je človek zadovoljil z ležiščem v zasebni sobi. No, tistega, kar je bilo včasih, pa, žal, danes ni več. Vse je drugače, kar velja tudi za cene. Za dvoposteljno sobo pri zasebniku je treba v Istri kar globoko seči v žep, saj zahtevajo zanj od 85 do 130 dinarjev na noč. Le za kak dinar so cenejši zasebniki na območju Kvarnerja. Najbrž je večini še vedno bolj pogodu politika oziroma sistem visokih cen in malo gostov kot nasprotno, pa čeprav je na dlani, kaj več prinese in da je mogoče z več dela tudi precej več zaslužiti. Še vedno namreč drži kot pri bito, da so neizkoriščene zmogljivosti najdražje.

roma nižje posezonske cene. Tako se je Slovenijaturistu že uspelo dogovoriti s hotelirji v Rovinju za 10 do 20 odstotkov cenejše počitnikovanje po 18. avgustu. Tudi Kompas bo krepko popustil pri svojih cenah. Pravijo, da za okroglih 30 odstotkov. Dalmacija turist pa se je dogovoril za 10 do 20 odstotkov nižje cene, medtem ko bo Putnik po 19. avgustu »popustil« pri svojih cenah za 20 do 25 odstotkov. Vsi ti popusti se bodo gotovo obrestovali. Vprašanje je le, če z njimi preveč ne zamujamo oziroma če nismo že štartali z nekonkurenčnimi cenami.

A. U.

Novomeški izvršni svet se je odločil za vsestransko pomoč novim podjetnikom

Ponujajo prostore, denar in svetovanje

V nasprotju s slovensko vlado, ki se po splošnem prepričanju ne loteva dovolj odločno reševanja glavnih gospodarskih vprašanj, se nova novomeška krščansko liberalna oblast očitno zaveda, da je njena politična usoda neolčno povezana prav z gospodarstvom. O tem je treba takoj reči, da ne gre zgolj za reševanje ekonomskih in socialnih vprašanj, ki danes stiskajo najbolj delavstvo, posredno pa tudi vso družbo, temveč tudi za spoznanje, da politične spremembe ne nastajajo same z aktom demokratičnih volitev, na primer, temveč le na podlagi fundamentalnih družbenih procesov, ki se odvijajo v veliki meri prav v gospodarstvu. V tem pogledu pa se nam razvpita novomeška gradbena afeta kaže kot politični konflikt s pozitivnimi posledicami, saj je na dlani, da je bila v njej dvojica Kovačič-Zajc le petelinja budnica, ki pa je bila za komunistično strukturiran novomeški gospodarski in družbeni prostor veliko pregodnja. Če kaj, potem se sedanja novomeška vodilna garnitura tega zelo dobro zaveda. Ve, da hkrati z vedno bolj razsutim gospodarstvom tudi njej bije plat zvona, zato poskuša, kljub temu da ima dodobra zvezane roke z upravljalnimi in strukturnimi usledinami starega režima, spodbuditi takšne gospodarske spremembe, s katerimi naj bi za vedno in temeljito počistili z realističnimi zablodami.

Program podpore uresničitve podjetniških projektov, ki ga je podpisal podpredsednik novomeškega izvršnega sveta Andrej Kirm, o tem ne pušča nobenega dvoma več. Poglejmo najprej njegovo analizo obstoječega stanja:

1. V Novem mestu naglo narašča število nezaposlenih (trenutno jih je 722), položaj v gospodarstvu pa napoveduje nove nezaposlene – tako zaradi tehnoloških in ekonomskih presežkov delavcev kot zaradi pričakovanih stečajev.

2. Ugotavljamo, da se na področju obrti in zasebnih podjetij pojavlja problem zagotavljanja zagonskih sredstev za nove in perspektivne projekte.

3. Proces transformacije podjetij z »anonimno lastnino« v podjetja z določenim lastništvom teče prepočasi. Kvazi oblike delniških družb-holdingov in podobno niso dale popolnoma nobenih rezultatov. Motivov za gospodarno upravljanje s temi kolektivi še vedno ni, zato mnogi od njih poslujejo s kroničnimi izgubami.

4. Tudi v novomeški občini imamo opraviti z monopolno oziroma oligopolno gospodarsko strukturo, kar je še zlasti značilno za ponudbo posameznega trgovskega blaga.

Kdo lahko ugovarja takšni analizi? Odgovor je en sam – nihče! In ker je tako, se z njo niti ne kaže muditi. Bolj po-

Boštjan Kovačič

membno je vprašanje, kje Novomeščani vidijo izhod iz tega labirinta. Ker je na dlani, da tega vsaj zdaj tudi na račun trmastega vztrajanja Anteja Markoviča pri nekaterih makroekonomskih zablodah, kar še zlasti velja za nerealen in administrativno določen tečaj dinarja ter do skrajnosti zapleten kompleks lastninske transformacije in neodločnosti slovenske vlade, ni iskati v ekonomskih neracionalnostih družbenega sektorja, se je novomeški izvršni svet odločil ustanoviti povsem nove celice, ki naj bi oživele ohromeli gospodarski organizem. Predsednik izvršnega sveta Boštjan Kovačič je bil glede tega zelo pragmatičen: »V občini imamo 780 zasebnih obratovnic, v katerih je zaposlenih 747 delavcev. Hkrati imamo 722 nezaposlenih delavcev. Preprost račun kaže, da bi problem nezaposlenosti lahko v hipu rešili, če bi vsaka obratovnica zaposlila samo po enega novega delavca. Ker je v podjetniški katarzi družbenega sektorja pričakovati zgolj presežke delavcev, nam preprosto ne preostane dru-

gega kot da poskušamo z novimi podjetji.«

Kakšne barve je nova novomeška oblast oziroma kako si predstavlja pomen in vlogo sodobne parlamentarne države, se lahko prepričamo tudi na podlagi pomoči, ki jo je pripravljena nuditi podjetnikom. Novomeška občina bo ponudila v odkup ali najem prostore, ki so njena last (SLP premoženje). To velja za vse takšne prostore, razen seveda za tiste, ki so bili odvzeti z nacionalizacijo in ki jih po zakonu ni moč prodajati.

Kot povsod v Sloveniji tudi v Novem mestu ugotavljajo, da so banke sedle na inflacijsko prigrabljen denar, ki bi ga zdaj rade ponujale le po strogih ekonomskih merilih, h katerim je treba prišteti še ves balast preteklega časa, kar se seveda kaže v nemogoče visoki obrestni stopnji. Zato se je izvršni svet odločil ustanoviti občinski razvojni sklad, ki bo na začetku polnjen z obrestmi na posojena sredstva iz občinskega proračuna. Do konca leta naj bi se znašlo v skladu približno pet milijonov dinarjev. Hkrati novomeška vlada proučuje možnosti, da bi občina razpisala tudi obveznice, ki bi dišale tudi malo po delnicah. To pa pomeni, da bi imeli kupci obveznic del obrestne mere zajamčen, drugi pa bi bil odvisen od konkretnega projekta, za katerega bi bile obveznice razpisane. Pri posameznih tržno zanimivejših projektih naj bi se občina pojavila tudi kot organizator oziroma koordinator za združevanje ustanovitvenih kapitalov večih interesentov, na podlagi česar naj bi ustanavljali zasebna podjetja – družbe z omejeno odgovornostjo ali pa delniške družbe. Celovito pomoč novim podjetjem naj bi zaokrožili s consultingom oziroma z nudenjem strokovne pomoči, ki bi vsebovala tolmačenje podjetniške in davčne zakonodaje, informiranje o deficitarnosti posameznih dejavnosti, pomoč pri izdelavi investicijskih elaboratov in podobno.

Ivo Kuljaj

Bogomil Ferfila (2.)

Kitajske reforme

Kitajska družba včeraj in danes

Poglejmo nekoliko natančneje nedavne ali sedanje gospodarsko-politične procese, ki so pripeljali do razpotij kitajske družbe.

Zadnji partijski kongres je smelo potegnil zarise procesov, ki so do krvavega »puča starcev« 1989. leta z določenimi nihanjmi dejansko dajali ton kitajski reformi. Predvsem je poudaril pragmatičnost in ekonomsko (ne pa ideološko) racionalnost reformskih tokov, ki naj bi imeli za posledico skokovito rast narodnega dohodka vse do sredine 21. stoletja, ko naj bi se Kitajska izenačila s srednje razvitimi državami (okoli 3000 dolarjev narodnega dohodka na prebivalca). Bolj teoretično kot praktično so sicer poudarjali pomen javne lastnine (ki po njihovem mnenju omogoča uravnotežen razvoj narodnega gospodarstva), vendar so v velikem obsegu nadaljevali privatizacijo in tuja vlaganja. Razmerje med planom in trgom so skušali reševati po formuli: »država regulira trg, trg pa usmerja podjetja«. Glede integralnega trga Kitajci že dalj časa nimajo resnejših pomislekov, saj so že od leta 1985 tudi v državnih podjetjih za vse novo zaposlene uveljavljali pogodbeni sistem zaposlovanja, kjer se sklone delovno razmerje za določeno časovno obdobje in pod pogoji, ki jih opredeljuje delovna pogodba. Za druge lastninske oblike, predvsem za zasebna in delniška vaška podjetja, pa je značilno, da v njih delajo delavci brez pogodbe in brez kakršnegakoli pravnega varstva (kar je zelo blizu značilnosti najnižjega segmenta – precej obsežnega – trga delovne sile v ameriški in kanadski ekonomiji).

Bolj previdni so bili na politično-partijskem področju. Poudarjali so zlasti potrebo po izboljšavah v sistemu vodenja in organizacijski strukturi ter niso problematizirali vodilne vloge komunistične partije (ob kateri na državni ravni obstaja še osem organizacij z elementi političnih partij), demokratičnega centralizma, sistema narodnih kongresov. Tu so pristali na tradicionalnih socialističnih obrazcih o ločevanju države in partije, profesionalizaciji državnega aparata, depolitiziranju javne uprave, spodbujanju dialoga in javnosti dela, razvijanju volilnega sistema in ustavnih pravic ter krepitev pravnega sistema. Pri preobrazbi partijskega dela naj bi bil podudarek na zmanjšanju formalizma, postopni zamenjavi starejših kadrov z mlajšimi in bolj strokovnimi (npr. na kongresu, izbrani novi člani Central-

nega komiteja so bili stari povprečno 55 let in kar 75% jih je imelo visoko izobrazbo). Tudi položaj in funkcije armade so postopoma potiskali v profesionalne okvire (v novem Centralnem komiteju je bilo le 16,5% vojakov, kar je najmanj od nastanka socialistične Kitajske).

Do začetka leta 1989 so bili gospodarski tokovi relativno ugodni. Nadaljevala se je hitra gospodarska rast (1988. leta se je glede na 1987. leto narodni dohodek povečal za 11,2%, kmetijski output za 10%, industrijski pa celo za 17,7%), obseg zunanje trgovine je presegel 100 milijard dolarjev (4,4% več kot v 1987. letu), v kitajsko ekonomijo je bilo investiranih skoraj 9 milijard dolarjev tujega kapitala (kar je glede na prejšnje leto 16,2% več).

Seveda so se pod to rožnato podobo skrivali tudi problemi. Močno se je povečalo razhajanje med povpraševanjem na individualni, podjetniški in proračunski strani (povečanje deleža plač v narodnem dohodku, hiter tempo kapitalne graditve, prevelik obseg bančnih kreditov) ter ponudbo dobrin, kar je požgečalo predvsem inflacijske tokove. Leta 1981 je bila rast potrošniških cen komaj 2,6%, 1986, komaj 5%, leta 1988 že 18,5%, 1989. leta pa je bila samo v prvih devetih mesecih 22%. Pojavljala se je tudi vrsta strukturnih nesorazmerij: prehitra rast industrijske in prepočasna rast kmetijske produkcije (delež kmetijstva v narodnem dohodku je padel z 29,7% v letu 1984 na 25%, kar je toliko kot v letu 1978, z izjemno hitrim razvojem mestne in vaške industrije – več kot 35% letna rast – se vse bolj zaostčuje problem surovin, kajti rast energetike, rudarstva, produkcije surovin in polizdelkov je bila mnogo nižja); zaradi reorganizacije življenja in dela na podeželju oziroma v kmetijstvu je država-partija izgubila velik del kontrole nad kmečkim prebivalstvom – posledica je bila tudi pretrganje uspešne akcije zmanjševanja rojstev in leta 1988 je stopnja naravnega prirasta spet znašala 15,73 novorojenih na tisoč prebivalcev, kar je največ po 1975. letu; pojavljajo se vse večje špekulacije v sistemu dvojnih cen produktov (državno določene cene in tržne cene); investicijska graditev je bila preobsežna in nepravilno usmerjena (v zadnjih 9 letih je Kitajska investirala 1644 milijard juanov v izgradnjo, opremo ali posodabljanje okoli 600.000 projektov, manj kot 20% teh investicij pa je bilo usmerjenih v energetiko,

transport, komunikacije in surovinsko produkcijo).

Lahko rečemo, da so bili to resni, nikakor pa ne nerešljivi ekonomski problemi. Na vseh področjih je tudi potekala živahna in odprta razprava, kako se lotiti reševanja teh problemov. Na ozko ekonomskem področju so videli rešitev v prestrukturiranju investicij v smeri infrastrukture, v zmanjševanju individualne kupne moči prek privatizacije stanovanjske zidave ter uvajanja participacije v zdravstveno in socialno varstvo, v krepitvi in dograditvi davčnega sistema, na finančnem področju pa v postopnem zviševanju obrestne mere do njene realne velikosti (ves čas je namreč nižja) ter

ODMEVI

Kdo bo nalil čistega vina v Figovcu

V Delavski enotnosti je bil 6. julija objavljen članek z naslovom Kdo bo nalil čistega vina, s podnaslovom: Kadrovske spori v gostinskem podjetju Figovec. Štirinajst dni kasneje je bil v rubriki Odmevi objavljen odgovor na novoimenovane v. d. direktorja gospe Flore Deleja, 10. avgusta pa še sestanek Še o čistem vinu iz GP Figovec, ki ga je napisal gospod Bernard Zadravec, do nedavnega poslovodja gostilne Krpan.

Da bo pravici zadoščeno, delovnemu kolektivu GP Figovec pa dan ob novem vodstvu nov polet za doseganje rezultatov in uresničevanje določil splošne kolektivne pogodbe, čutim, da moram obvestiti slovenske delavce na dogodke v GP Figovec v bližnji preteklosti tudi s svojega zornega kota.

Gostinsko podjetje Figovec je kot tozdr DO Sap zakoračilo v leto 1988 s poslovnim rezultatom, ki je zahteval izvajanje sanacijskega programa. Nameoma ne bom uporabljal števil, saj gre pri 50-članskem kolektivu za majhne vsote, posebej, če jih primerjamo z izgubami slovenskih žičničarjev in hotelirjev, ki spadajo z našo dejavnostjo, gostinstvom, v enotno klasifikacijo. Kot novoimenovani direktor sem se nove naloge lotil nadvse zagnano, kljub ano-

uvajanju trgov vrednostnih papirjev.

Obstajala pa so tudi bolj kamnita sistemska iskanja novih in boljših rešitev. V razpravi je bilo več projektov za gospodarsko reformo med njimi tudi takšen, ki je predvideval popolno privatizacijo kitajskega gospodarstva (razen infrastrukture).

Tudi vse družbeno ozračje je sproščalo tradicionalno kitajsko togost; v tem je prednjačil partijski Zhao Ziyang. Ta je na partijskem tronu zamenjal HU Yaobanga, ki je zaradi svoje ostrosti in privrženosti globokim reformam kitajske družbe moral predčasno oditi. Na njegovo mesto je glavni politik Deng Xiaoping zavestno postavil še bolj korenitega Zhao Ziyanga, ki je odprto kazal svojo privrženost zahodnjaškim navadam in načinu življenja, nosil normalne civilne obleke, se družil s tujci, igral z njimi golf in podobno.

Pluralnost mišljenja in

idej je začela kazati svoje zobe tudi v institucionalnem političnem življenju. Vse bolj so dvomili o ustavnih postulatih o primernosti državne lastnine, vodilno vlogo partije itd. Vse to je seveda moralo sprožiti aktivnost proti-reformskih sil, ki so se jim tla vse bolj majala. Vojaške strukture, posebej njihova Politična uprava kot čuvaj revolucionarnih tradicij, moralnih in idejnih vrednot kitajskega socializma, so bile že od vsega začetka reform bolj ali manj rezervirane in kritične do posameznih potez. Na ideološko-partijskem področju pa je januarja 1989 pričel protiofenzivo predsednik vlade Li Peng, ki je odkrito napadelpolitiko Zhao Ziyanga in reforme na sploh. Ob smrti nekdanjega partij-

skega sekretarja Hu Yaobanga marca 1989 so izbruhnile demonstracije v podporo reformskim usmeritvam. Spori študentov in množic z Li Pengovo politiko trde roke, ki naj bi partiji spet zagotovila, da bi lahko držala vse niti v rokah, so postajali vse ostrejši. Vrhunec so dosegli maja, k čemur je pripomogel tudi obisk Gorbačova. Z množično morijo na Tiananmenu (in uvedbo vojne stanja v Pekingu) se Kitajska pomlad tragično konča.

Sedanje razmere so tipične za blokado progresivnih reformskih težanj, ki jo poznamo že iz vrst podobnih primerov v naši in v drugih socialističnih družbah.

Nadaljevanje prihodnjic

Svobodni Sindikati Slovenije

nimnemu svarilnemu pismu »delavcev Figovca«, in z vsem svojim znanjem, ki sem si ga pridobil v šestih letih dela na najodgovornejših dolžnostih v gospodarstvu.

Kmalu sem ugotovil, da bodo za doseganje boljših gospodarskih rezultatov v podjetju potrebne korenite spremembe na vseh področjih. Posebno pereči so bili izrazi nezadovoljstva posameznikov in kolektivov posameznih poslovnih enot, kar je bilo razumljivo, saj so takrat GP Figovec tvorile gospodarsko trajno pozitivne poslovne enote in gospodarsko trajno negativne, kar je povzročalo nenehno prelihanje dohodka in rezultatov dela med njimi, s skupnim imenovalcem: životarjenje. Povrh vsega si je GP Figovec v času kratkotrajnega »razcveta gostinstva« nadelo še breme nosilca družbene skrbi za varovanje kulturnozgodovinskega spomenika, gradu Kodelevo, s programom preureditve tega spomenika v gostinsko-turistični objekt visoke kategorije. Pri analizi razmer v letu 1988 sem tudi ugotovil, da se disciplinski postopki nekaj let niso izvajali, čeprav sem pri pregledu dokumentacije, na primer o embalaži, ugotovil, da so bili letni inventurni popisi embalaže enostavno potvorjeni. Vodilni delavci, moji predhodniki, ki so hoteli narediti red, so bili pod silnimi pritiski in raznimi peticijami prisiljeni zapuščati podjetje.

Kljub novim spoznanjem sem se z zaupanjem v lastno znanje in znanje sodelavcev lotil vodenja podjetja s korektnim odnosom do poštenih delavcev, ki že leta in leta nosijo glavno breme v podjetju. Tudi v letu 1989 je GP Figovec kot tozdr DO Sap izvajalo sanacijski program in ga zaključilo z minimalno izgubo, tako da zakonsko predpisano izvajanje sanacijskega programa v letu 1990 ni več potrebno.

S 1. 1. 1990 je GP Figovec

izstopilo iz DO Sap. Na tem mestu ne želim razpravljati o pozitivnih učinkih dvehletnega članstva v Sapu in tudi ne o negativnih, čeprav so po mojem mnenju oboji nesporni. To je že druga zgodba, ki ima temelje in posledice v rezultatih referendumu.

V leto 1990 je GP Figovec zakoračilo očičeno in osvobojeno vseh spon preteklega obdobja administrativnega socializma, ki so bile po mojem mnenju in mnenju kolektiva, ki me je v preteklih dveh letih in pol veskrozi podpiral, poleg lastnih napak, glavni vzrok za lovljenje »zadnjega vagona«, ki se mu reče pozitivno gospodarjenje.

Skupaj z novimi kadri, z nakupom računalnika in vpeljavo svojih računalniških obdelav, smo po natančni analizi poslovanja v letu 1989 ugotovili, da se lahko odločimo za ponovno samostojno pot razvoja. Natančne analize poslovanja posameznih poslovnih enot pa so pokazale še precejšnje in največje rezerve v poslovanju gostilne Krpan. Ukrepe, ki sem jih posebej poudaril v okviru Plana razvoja podjetja, ob moji ponovni kandidaturi za direktorja, so šli v smeri in z geslom: Narediti iz gostilne Krpan spet dobro slovensko domačo gostilno.

Skupaj z novoimenovanim poslovodjem Bernardom Zdravcem smo zavihali rokave in s sodelovanjem pivovarne Union v gostilni Krpan spet postavili gostinski pult. Pri Krpanu so se leta in leta radi zbirali Moščani. Menili smo, da smo to morali urediti, saj smo z odpravo »šanka« pri Krpanu pred leti posegli v temeljne navade krajanov Kodeljevega. Uvedli smo »Krapnove urice« z manjšim popustom, slovensko glasbo, povečali ponudbo odprtih slovenskih domačih vin, pristnega domačega kraškega pršuta, kar je sicer na začetku nekoliko povečalo stroške, pa vendar so se kaj kmalu pokazali boljši poslovni rezultati, da

ne govorimo o zadovoljstvu krajanov in drugih, tudi naključnih gostov. Da smo na pravi poti, nam potrjuje tudi dejstvo, da je zasebna gostilna čez Ljubljano v Mostah, torej naša najbližja konkurenca, objavila podaljšani delovni čas, tudi ob nedeljah, torej vsak dan do konca letošnje poletne sezone.

V tej tekmi smo si bili kot podjetniki na vsak način dolžni zagotoviti svoj kos že tako piclega gostinskega kruha. Kasnejši, zdaj že vsem znani dogodki, so na žalost pokazali, da smo z omenjenimi organizacijskimi ukrepi dodatno ponudbo slovenske domače hrane in pijače v gostilni Krpan posegli v temeljne interese nekaterih članov kolektiva GP Figovec, ki so imeli in še vedno imajo poleg »združevanja dela in sredstev« v GP Figovec še druge, »višje« (beri: osebne in družinske) interese. Po mnenju omenjenih članov kolektiva je podjetništvo bogokletna zadeva, po našem mnenju pa brez omenjenih ukrepov gostilna Krpan ne bo nikoli dobila nekdanjega ugleda in ponovno postala **dobra slovenska domača gostilna**. Posebej je za nas, ki smo se trudili, boleče dejstvo, da so nas že pred kratkim, posebej pa v času odcepitve od DO Sap, vse sile v podjetju složno, celo evforično podpirale in prisegale na dosledno izvajanje sanacijskega programa, ki sedaj ni več potreben.

Naj bo dovolj, spoštovani bralci, predlagam vam, da le bežno preberete vse tri sestavke na temo »čistega vina v Figovcu«, pa boste dobili »čisto sliko« o velikosti klobute, ki jo je z rezultatom 4:3 zadalo preživelo samoupravljanje prebujajočemu se podjetništvu.

Novemu bodočemu vodstvu GP Figovec pa iskreno želim vso srečo pri vodenju saniranega podjetja.

Nekdanji direktor in v. d. direktorja Gregor Lobe, iur.

Borza dela

Republiški sekretariat za delo
Republiški zavod za zaposlovanje

Skupnost za zaposlovanje
Enota Ljubljana, Parmova 32

Poklic	OD	Naziv delovne organizacije
skladiščnik	5.500	Dalmacija turist, Lj. Linhartova 3
snadžilka	2.700	Srednja naravoslovna šola, Lj., Peričeva 4
snadžilka	4.000	Delavska univerza B. Kidrič, Lj., Miklošičeva 26
kurir-čistilka	3.500	Dalmacija turist, Lj. Linhartova 3
kuharski pomočnik	2.900	Srednja naravoslovna šola, Lj., Peričeva 4
sobarica	3.500	DO Emona hoteli, TOZD Union hotel, Lj. Miklošičeva 1
vzdrževalec el.-del. naprav	2.000	Elektrotehna DO Jugotehnika, TOZD Blagovni promet Lj., Šmartinska 152
kuhar	5.500	OŠ Ljubo Šerčer Ig, Ig 217
kuhar	6.000	OŠ Brezovica pri Lj., Šolska 15
strojni tehnik	7.000	Biro 71, podjetje za projektiranje Domžale, Ljubljanska 110
elektrotehnik	4.900	GAMBIT, Lj., Titova 118
ekon. tehnik	3.750	DO Radio Glas Ljubljane, Kopitarjeva 2
ekon. tehnik	5.500	INCOL, Lj., Vošnjakova 5/1
ekon. tehnik	5.500	Zveza društev inženirjev in tehnikov gozd. in lesar. Sl., Lj., Erjavčeva 15
ekon. tehnik	6.500	Dalmacija turist, Lj., Linhartova 3
ekon. za anl. plan	6.800	Avtocommerce Lj., Trdinova 4
ekon. za anl. plan	8.500	Dalmacija turist, Lj., Linhartova 3
učitelj raz. pouka	7.000	OŠ Ljubo Šerčer Ig, Ig 217
PRU matematike	7.000	OŠ Brezovica pri Lj., Šolska 15
PRU telesne vzgoje	7.000	OŠ Ljubo Šerčer Ig, Ig 217
PRU tehn. vzgoje	7.000	OŠ Brezovica pri Lj., Šolska 15
radiološki inž.	6.354	ZD Ljubljana, TOZD osnovnega zdr. varstva Lj. Vič-Rudnik, Postojnska 24
prof. računalništva	5.700	Srednja naravoslovna šola, Lj., Peričeva 4
prof. kemije	5.500	Srednja naravoslovna šola, Lj., Peričeva 4
d. i. strojništva	12.000	Termika, Lj., Kamniška 25
d. eco za anl. pl.	9.000	Mladinska knjiga Lj., TOZD Knjigarne, Titova 3
d. komparativist	8.500	Mestno gledališče Ljubljansko, Lj., Čopova 14
elektrotehnik - vodja el. operative	10.000	MP Energomont, Lj., Trg VII. konr. ZKJ 1
elektrotehnik - vodilni monter	7.000	MP Energomont, Lj., Trg VII. konr. ZKJ 1
sistemski tehnik za pod Kopra	5.500	Metalka Lj., TOZD Rač. inženiring, Lj. Dalmatinova 2
gradbeni tehnik	10.000	GP Energoplan, Lj., Poljanska 15
adm. tehnik	4.000	KS 25. maj, Lj., Vlahovičeva 31
ekon. za anl. plan	4.500	SO Ljubljana Moste-Polje, Proletarska 1
učit. raz. pouka	5.800	OŠ B. Ziherla, Lj., Črtomirova 12
PRU tehn. vzgoje in fizike	5.800	OŠ B. Ziherla Lj., Črtomirova 12
d. i. elektrotehnik teh. direktor	13.000	MP Energomont, Lj., Trg VII. kongr. ZKJ 1
d. i. kem. tehn.	8.400	Elektroinštitut M. Vidmar Lj., Hajdrihova 2
d. i. grad. org. teh. direktor	13.000	GP Energoplan, Lj., Trg VII. kongr. ZKJ 1
d. pravnik	9.500	Skupščina občine Lj. Moste-Polje, Proletarska 1
ekon. tehnik	2.700	Obloga-Slikoplastika, Lj.-Polje, Polje 351
adm. tehnik	5.000	Integral SAP DSSS, Lj., Središka 4
knjižničar	5.000	Knjižnica Bežigrad, Lj., Vodovodna 3
ekon. za anl. plan	7.000	SOZD Uniles Lj., Titova 36
d. pravnik	9.000	Obloga-Slikoplastika, Lj.-Polje, Polje 351
vzgojitelj	5.900	VVO Lj. Vič-Rudnik, Tržaška 79
PRU slov. jezika	9.500	OŠ J. Moškrič, Lj., Jarše, Jarška 34
d. i. grad. prom. zg.	8.700	DO Cestni inženiring, Lj., Titova 64
d. eco. za anl. pl.	10.500	Kompas, TOZD Mejni turistični servis, Lj., Pražakova 4
d. eco. za anl. pl.	9.160	Kompas, TOZD Mejni turistični servis, Lj., Pražakova 4
d. eco. za anl. pl.	10.914	Narodna banka Sl., Lj., Titova 11
d. eco. komer. dej.	4.500	Jagoda, Lj., Dolenjska c. 244
d. pravnik	13.000	Univerza E. Kardelja, Lj., Trg osvobod. 11
snadžilka	3.500	OŠ Lj. Šerčer IG, Ig 217
komunalni del.	5.500	Komunalno podj. Lj., TOZD Parkirišča Lj., Vodnikov trg 5
varnostnik	6.000	Univerza E. Kardelja, Filozofska fakulteta, Lj., Aškerčeva 12
kuharski pom.	3.600	VVO Lj. Vič-Rudnik, Lj., Tržaška 79
var. pred. otrok	4.692	VVO Narodni junak R. Dragarjeve, Lj., Titova 312
var. pred. otrok	4.500	VVO Lj. Vič-Rudnik, Lj., Tržaška 79
voznik inšt. ABCDE	7.000	ROAL Podjetje za avtomobilске storitve in marketing, Lj., M. Pijadejeva 22
gost. tur. tehnik - vodja rač. dej.	7.000	FORS, Lj., Titova 238

Borza sindikalnega turizma

BORZNO POROČILO ŠTEVILKA 15

Borzna sporočila sprejema Borza sindikalnega turizma, Ljubljana Dalmatinova 4, telefon (061) 326-982, 322-975, in hišna centrala (061) 310-033 ali telefaks (061) 317-298.

Vsa pojasnila o ponudbi na Borzi sindikalnega turizma dobite lahko pisno, ali po telefonu ali telefaksu.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH NUDIMO DRUGIM

Počitniški domovi

1) Počitniški dom v Premanturi

- 3- ali 4-posteljne sobe, TWC

Termini: od 24. 8. do 25. 9.

Cena: penzion 215,00 din, za člane Svobodnih sindikatov Slovenije 5 % popust

2) Počitniški dom Ankaran

2-, 3- in 4-posteljne sobe

Termini: do 29. 8.

Cena: penzion 200,00 din na dan

3) Počitniški dom Poreč

Termini: od 8. 9. do 18. 9.

Cena - penzion 140,00 din

Počitniški dom Piran

3-posteljne sobe

Termini: od 17. 8. do 24. 8., od 24. 8. do 31. 8., od 31. 8. do 7. 9.

Cena penziona: 190,00 din

4) Počitniški dom Veli Lošinj

sedem različnih sob

Termini: od 29. 8. do 8. 9.

Cena: penzion odrasli 200,00 din

otroci 175,00 din

Počitniška hišica Bohinj

- 2 sobi, kuhinja, kopalnica, WC (4-6 oseb)

- Termini: po 24. 8.

- Cena: 74,00 din na dan

Za člane Svobodnih sindikatov Slovenije 5 % popust.

Počitniške sobe Bohinj

- ena triposteljna soba

- dve dvoposteljni sobi

- Termini: po 1. 9. 1990

- Cena: 60 din na dan

Za člane Svobodnih sindikatov Slovenije 5 % popusta.

5) Počitniški dom Veli Lošinj

pet sob

Termini: od 29. 8. do 8. 9.

Cena: penzion odrasli 200,00 din

otroci 140,00 din

6) Počitniški dom Piran

3-posteljne sobe

Termini: od 24. 8. do 31. 8. od 31. 8. do 7. 9.

Cena penziona 190,00 din

7) Počitniški dom Zelenica Novigrad

Termini: od 19. 8. do 29. 8.

Cena: penzion 200,00 din

8) Počitniški dom Pješćana uvala Pula

Termini: od 2. 9. do 12. 9.

Cena prenočišča: 95,00 din

Bjela uvala Poreč

Termini: 1. 9. 1990

Cena: 200,00 din na dan

Krk - Zablacé - 3 prikolicé

Termini: 1. 9. 1990

Cena: 200,00 din na dan

Lošinj - Čikat

Termini: 1. 9. 1990

Cena: 200,00 din na dan

Polari - Rovinj - 3 prikolicé

Termini: 1. 9. 1990

Cena: 200,00 din na dan

Zelena laguna Poreč

Termini: 1. 9. 1990

Cena: 200,00 din na dan

9) Počitniški dom Kope na Pohorju

garsonjere

Termini: do 30. 9.

Najemnina za garsonjero: 200,00 din/dan

10) Počitniški dom Bohinj

2- in 3-posteljne sobe - skupno 19 ležišč

Termini: od 23. 8. naprej

Cena: penzion 240,00 din

B. KUPIMO POČITNIŠKI DOM

Kupimo počitniški dom v slovenskem Primorju ali v Istri do Pule s 45 do 50 ležišči v dvo-posteljnih sobah kategorije B. Ponudba velja za sezono 1991.

PONUDBE IN INFORMACIJE NA BORZI SINDIKALNEGA TURIZMA.

11) Počitniška hišica Bohinj

- 2 sobi, kuhinja, kopalnica, WC

Termini: po 1. 9.

Cena: 74,00 din/dan

Za člane Svobodnih sindikatov Slovenije 5 % popust

12) Počitniški dom Piran

2-, 3- in 4-posteljne sobe

Termini: do 28. 8.

Cena: penzion v 3-posteljni sobi 198,00 din

polpenzion 180,00 din

Za člane Svobodnih sindikatov Slovenije in Obalnega sindikata 5 % popust. Otroci do 10. leta strosti 30 % popust.

13) Planinski dom Pohorje - Trije Kralji - Stuhčev dom

depandanse s kuhinjami, dnevni prostor, TWC

Termini: po dogovoru

Cena: depandansa 220,00 din/dan

14) Počitniška hiša v Moščeniški Dragi

Termini: od 16. 8. do 31. 8.

Cena: penzion za odrasle 220,00 din

otroci do 11 let 180,00 din

15) Počitniška hiša Pokljuka

2 apartmaja (2 ležišči)

Termini: od 1. 9. 1990

Cena: najem 120,00 din

16) Počitniška hiša Pokljuka

4 apartmaja (4 ležišča)

Termini: do 1. 9. 1990

Cena: 190,00 din

17) Počitniška hiša Lucija pri Portorožu

- 2 enoti (4 ležišča)

Termini: od 1. 9.

Cena: najemnina 140,00 din/dan

Počitniške prikolicé

a) Finida pri Umagu - 2 prikolicé

Termini: od 30. 8. do 19. 9.

Cena: 230,00 din/dan

b) Lanterna pri Poreču

Termini: od 20. 8. do 9. 9.

Cena: 230,00 din/dan

c) Savudrija - 3 prikolicé

Termini: po 1. 9. 1990

Cena: najem 120,00 din

penzion za odrasle 190,00 din

otroci 120,00 din

d) Krk

Termini: od 23. 8. do 3. 9.

Mali Lošinj

Termini: od 23. do 3. 9.

e) Stoja pri Puli

Termini: od 9. 9. do 18. 9.

Cena: 250,00 din

f) Lanterna pri Poreču - 2 enoti

Termini: po 1. 9. 1990

Cena: 100,00 din/dan

g) Sirena Selce

Termini: po 1. 9. 1990

Cena: 160,00 din

h) Pineta Savudrija

Termini: po 21. 8. 1990

Cena: 160,00 din/dan

i) Lanterna pri Poreču

Termini: od 22. 8. do 1. 9. - 1 prikolica

od 1. 9. do 11. 9. - 1 prikolica

j) Mareda Novigrad

Termini: od 1. 9. do 11. 9.

Cena: 170,00 din/dan

k) Stella Maris pri Umagu

Termini: od 1. 9. do 11. 9.

Cena: 170,00 din/dan

Bijela Uvala Poreč

Termini: od 1. 9. do 10. 9.

Cena: 200,00 din/dan

Krk - Zablacé - 3 prikolicé

Termini: od 1. 9. do 11. 9.

Cena: 200,00 din

Polari Rovinj - 3 prikolicé

Termini: od 1. 9. do 10. 9.

Cena: 200,00 din

Zelena Laguna Poreč

Termini: do 1. 9. 1990

Cena: 200,00 din/an

Novalja

Termini: od 25. 8. dalje

Cena: 260,00 do 360,00 din/dan

Umag

Termini: od 25. 8. dalje

Cena: od 260,00 do 360,00 din/dan

Vrsar

Termini: od 25. 8. dalje

Cena: od 260,00 do 360,00 din/dan

Počitniške prikolicé

Moravci pri Murski Soboti - 6 ležišč

Termini: od 13. 8. do 30. 9.

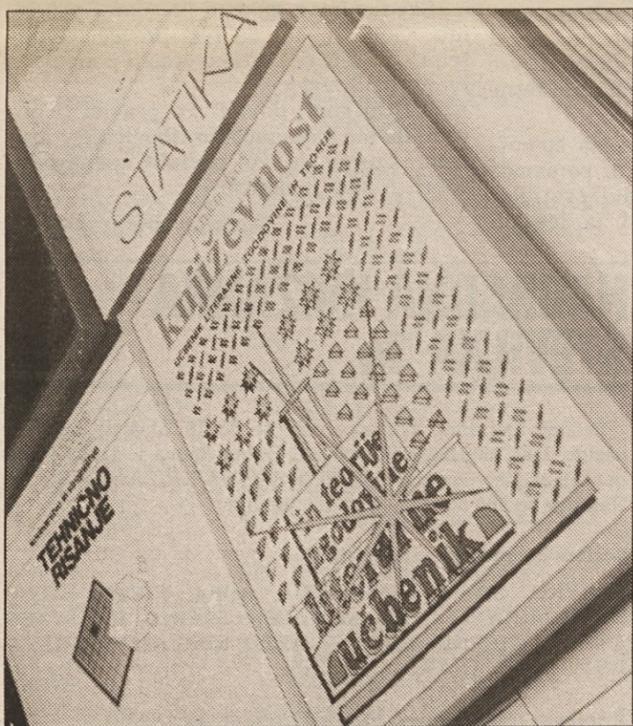
Učbeniki po evropskih cenah

Minili so časi majhnih črnih tablic in kred, pregnale so jih šolske torbe, učbeniki in moderne šolske potrebščine. Nikakor pa se ne moremo otresti pomanjkljivosti v našem šolskem sistemu, slabo založeno trgovinam s šolskimi potrebščinami in navsezadnje tudi ne pomanjkljivemu znanju, ki si ga uspešno pridobiti v pomanjkljivo opremljenih šolah.

Čeprav se šolarčki, šolarji in študentje še veselo namakajo v morju in uživajo v dopustniškem razpoloženju, pa trgovine že vabijo k šolskemu delu ali pripravam nanj. Za osnovnošolce se je pravzaprav začelo že prej, ob koncu preteklega šolskega leta, ko je stekla akcija Modri Janez, ki sedaj prehaja v drugo fazo in bodo tako vsi, ki so komplete učbenikov naročili in povečini tudi že plačali spomladi, po petnajstem avgustu začeli lete dobivati po pošti ali prevzemati v trgovinah. Tisti, ki se akcije niso udeležili in tudi niso upoštevali izkušenj iz preteklih let, ki so zaupali v sposobnost Zavoda za šolstvo, založb in trgovin s šolskimi potrebščinami, pa se sedaj grede lov za »izgubljenimi zakladi znanja«, učbeniki. Tako je v nekaterih trgovinah Mladinske knjige na spisku razprodanih učbenikov kar petindvajset knjig za osnovne šole, enajst samo za šesti razred. Vzrokov za to je seveda več. Založbe kljub obljubam zamujajo s ponatisti, Mladinska knjiga ni poravnala vseh obveznosti do Državne za-

ložbe, tako da učbenikov te založbe na njihovih policah ni, nekateri učbeniki, na primer Zvonec kliče/MK, berilo za drugi razred, pa ponatisa sploh ne bodo dočakali, saj jih mislijo v novem šolskem letu zamenjati. Trgovci sicer pravijo, da bodo ponatisi še »pravočasno« na njihovih policah ter hkrati opozarjajo na druge pomanjkljivosti, s katerimi založbe in trgovine nimajo nič, šolarjem in šolnikom bodo pa prav gotovo slaba opora za uspešen začetek novega šolskega leta, od katerega vsi tako radi pričakujejo največ.

Tako se zgodi, da profesorji istega predmeta na isti šoli zahtevajo učbenike različnih avtorjev, da nekatere šole še vedno niso pripravile seznavno potrebnih učbenikov, kar je v posebno zadovoljstvo dijakom četrtil letnikov, ki gredo na začetku šolskega leta na maturantski izlet, po vrnitvi pa zvečinoma neuspešno iščejo, če je kje kakšen pozabljen primer. Če k vsemu prštejemo še relativno visoke cene, ki bremenijo družinske proračune ravno po dopustih (za nižje razrede stane komplet učbenikov od 500 do 700 din, za višje že od 1500 do 2000, za prvi letnik pa že prek 3000 din), nas morda res zagrabijo otožnost za starimi časi tablic in krede. Čas pa nas seveda neusmiljeno žene v enindvajseto stoletje in kar prav bomo naredili, če se bomo namesto nostalgije oprijeli razuma in teženj po bolj kvalitetnem znanju in delu.

V PRIČAKOVANJU NOVEGA ŠOLSKEGA LETA

I. Književnost Janka Kosa, ličen, v trde platnice odet učbenik literarne zgodovine in teorije, tudi drugače prednjači pred drugimi učbeniki, stane 210 dinarjev, je najtežji in ga priporočamo bodočim dihovcem kot del stalnega šolskega pribora. Lucas

ČE VPRAŠATE MENE

Pravijo, da je enotnost nekaj, s čimer se Svobodni sindikati ne moremo pohvaliti.

Gre za enotnost pogledov in mnenj o organizaciji, vplivu, financiranju in še o čem. Recimo, o napovedani splošni stavki.

Ne neenotnost o tem, ali stavko razglasiti ali ne. Glavnina Svobodnih sindikatov je trdno prepričana, da je stavko treba izpeljati, ker je nujno terjejo gospodarske in socialne razmere. So seveda tudi sindikati dejavnosti, v katerih konformizem deluje hitreje in se bodo zato stavki izognili. Po številu članov so manjšina, po položaju in značaju pa bele vrane, zato, če vprašate mene, splošne stavke to ne bo hudo motilo.

Prej jo utegne zmotiti neenotnost med drugimi »svobodnimi« pticami. Iz jate samostojnih in miroljubnih skalnih golobov sta se v času od ustanovnega kongresa do napovedi splošne stavke izločili dve jati: že rahlo utrujena skupina domačih poštenih golobov, ki se je spustila na varne strehe in v golobnjake, in formacija jastrebov, ki se noče sprijazniti s položajem nepolitične organizacije in še manj nepolitične stavke.

Obojim se zdi, da najbolje vedo, kaj je za skalne golobe najboljše, in predvsem, kako bomo pritegnili ali prehiteli druge ptice, ki se tudi združujejo v jate, zlasti noje, papagaje in purane.

Stavka, in še posebno splošna, ni le okras sindikalnemu gibanju, temveč temeljnica gibanja samega. Pri stavki je mogoče najbolje vedeti, zakaj in proti komu se kaj dogaja. (Prav zato, če vprašate mene, ne razumem postrevolucionarnega krokarja, ki se po zgledu svojih polstoletnih političnih nasprotnikov na televiziji sprašuje, proti komu naj bi stavkali. Sveta preproščina).

Stavkali bomo za čitljivo napisane nedvoumne zahteve, ki naj ublažijo socialne tegobe in izboljšajo sramotno slab gnotni položaj delavcev. Proti vladi, ki nima socialnega programa, in proti oblasti, ki ji je delavec malo mar.

Torej je to politična stavka, razglašajo papagaji. Za božjo voljo, kakšna pa naj bo? Taboriška, turistična, filatelistična? Politična seveda, in to vse dotlej, dokler bodo plače delavcev, njihov socialni položaj, najemnine in cene odvisne od političnih odločitev ali zaradi pomanjkanja le-teh!

Golobi pravijo, da je cilj stavke delo, poštena plača in boljše življenje, in ne vladna kriza. Jastrebi pa menijo, da ni prav nič hudega, če vlada, kakršna je, pade. In če gremo na ulice, bo mogoče padla.

Skalni golobi pa vedo, da še dolgo ne bo poštena plača in socialnega raja, in tudi vlada ne bo kar tako padla. Toda storiti je treba vse, da bo vlada vladala, da bo vedela, da so na svetu tudi delavci, da postopoma začne zagotavljati pravice, ki so v opevani Evropi same po sebi umevne, da prepreči lakoto...

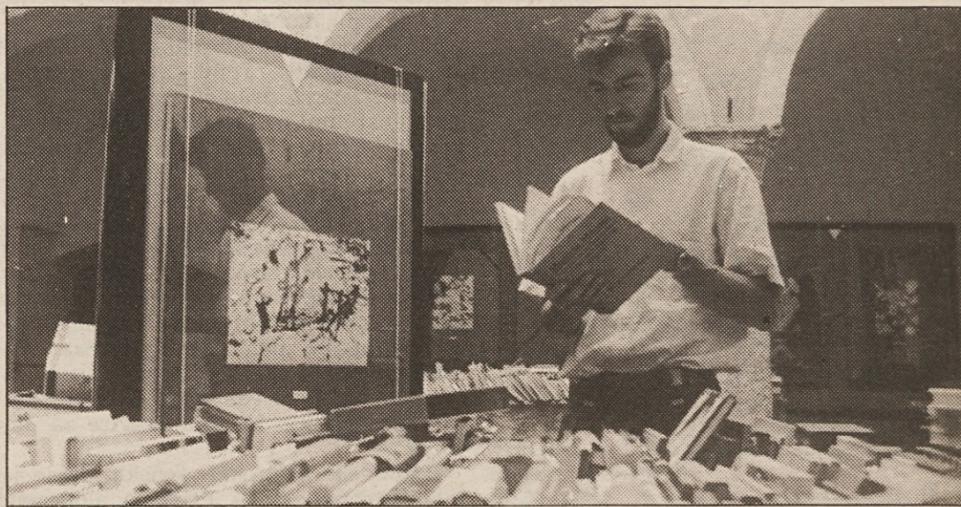
Nekaterih je jastrebov strah in domačih golobov sram. Pravijo, da krhajo moč jate, da rušijo enotnost in ogrožajo možnost za uspeh.

Če vprašate mene, sem jih vesel, golobov in jastrebov. Brez skrajnosti ni jedra, brez posebnosti ni splošnega, brez golobov ni upanja in brez jastrebov se tudi skalni golobi polenijo in postanejo neprevidni. Morda pa enotnost le ni tako neenotna.

Doro Hvalica

fotokronika

Trubarjev hram, poleti prizorišče kulturnega dogajanja, poleg ljubiteljev fotografije pritegne tudi marsikatero knjižnega molja, saj njegov bazar ponuja kopicu leposlovnih in tudi strokovnih knjig, v več jezikih in s pohvalno nizkimi cenami. Otvoritev fotografskih razstav so ob petkih, ob 20. uri, 17. 8. 1990 pa bo po Zlatu Jaklinu, Gorazdu Majaronu, Viliju Lamovšku, Franciju Fidlerju, Ziki Iliču in Oliverju Komarju svoje fotografije predstavil Jože Golub, čigar dela si lahko ogledate do 24. avgusta.

Prav tako se v Trubarjevem hramu zavedajo, da dan ne traja le od 8. do 18. ure, kar so dokazali s kulturnim večerom, v torek, 14. avgusta, ko sta ob 20.30 glasbe in besede željne obiskovalce potešila Lado Jakše (klaviature, klarinet) in Milena Režun (z Gradnikovo liriko). Seveda pa to ni ne prva ne zadnja takšna prireditev, kar potrjuje dejstvo, da so kljub prostorski stiski obiskovalci odšli zadovoljni.

V torek je v galeriji ŠKUC odprl svojo fotografsko razstavo tudi mladi mojster Goran Bertok. Kot dekorativno popestritev si je omislil mizo z ostanki (na sliki), katere dolgi prst nas pripelje do ostankov ptice. Žejni obiskovalci so umetnost degradirali v okrepčilo, pernat priatelj pa je bil neusmiljeno potepan. Pa naj še kdo reče, da mladi Ljubljančani niso dojemljivi za umetnost, ko pa so jo kar »goltali«.

S prostorsko stisko pa niso imeli težav češki muzikantje, ki so Ljubljančanom zaigrali kar na mestni tržnici. Kitari, harmoniki in tolkalom se je občasno pridružil tudi kakšen vokal iz občinstva, kar pomeni, da smo se takšnih prizorov navadili in da tako kultura kakor veselje ne poznata meja. Lucas

LIPE SVEDER: OBETI

